

(1-16). 774. అంతు

విలువైనది

ప.కొమరదేవు

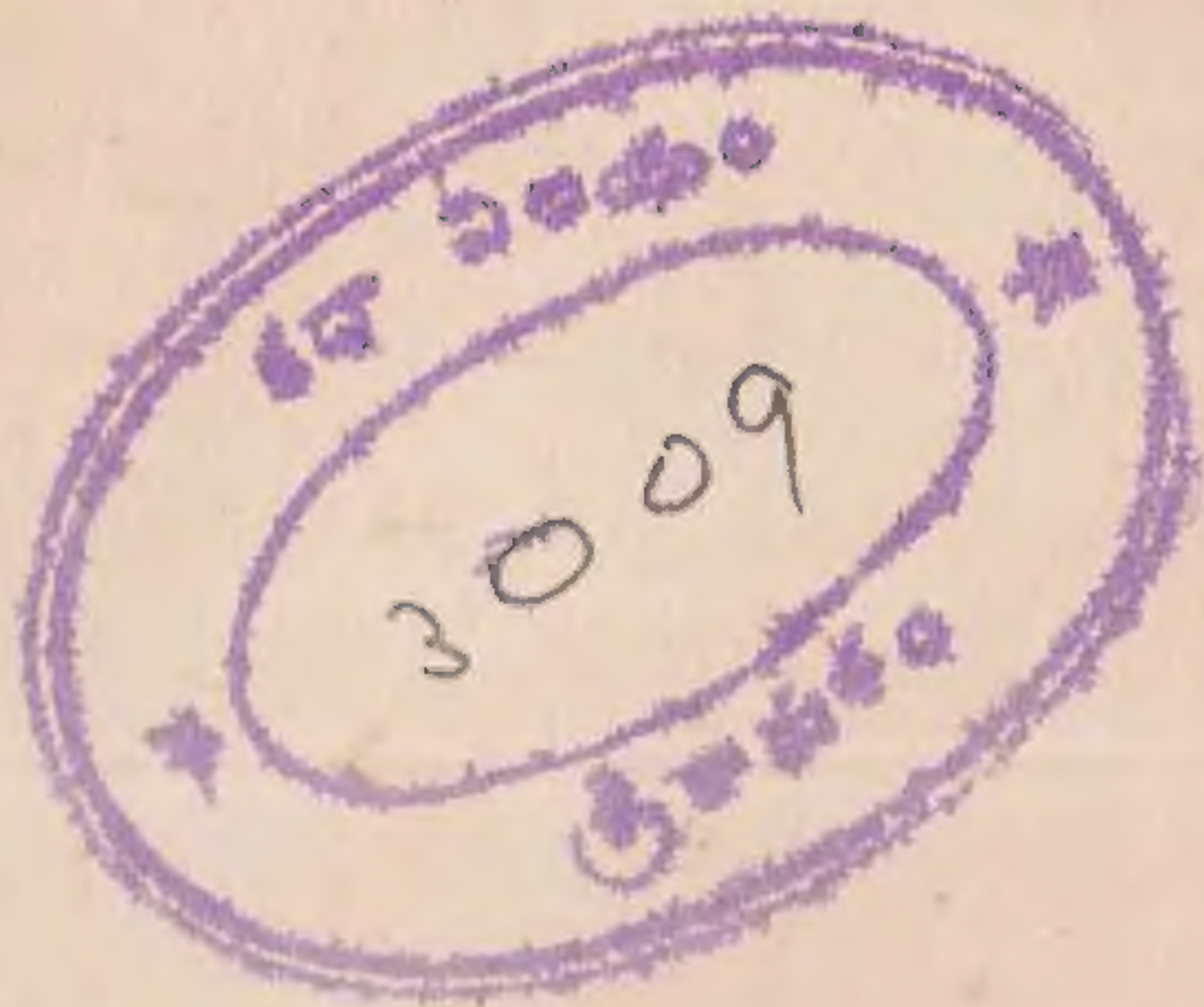
కథలు

వే లు సి త్రి

సి. రామచంద్రరావు

నవోదయ పబ్లిషర్స్
విలూరు రోడ్ విజయవాడ

ప్రచురణ సం. 83

ప్రథమ ముద్రణ

డిసెంబరు, 1964

వెల రు. 2-50

ఆంధ్ర సచిత్ర

వారపత్రికనుండి

పునర్ముద్రితం

అచ్చు :

'బాలాజీ'

విజయవాడ-2.

ప రి చ యం

సి. రామచంద్రరావుగారి కథలంటే నాకు చాలా ఇష్టం. అవి ఇంకా చాలామందికి చాలా ఇష్టం కావడానికి కనీసం ఒక శతాంశమైనా నేను కారణం కావడం నా కిప్పటికీ సంతోషం కలిగిస్తుంది.

రామచంద్రరావుగారిని చూస్తే కథలు రాసే వాడిలా, అందులోనూ తెలుగులో రాసేవాడిలా కనిపించరు. తెలుగు కథలు రాసేవారి కొక ప్రత్యేకమైన తరహా వుంటుందని నా ఉద్దేశం కాదు. అయినా, రామచంద్రరావుగారిలో కథా రచయితను చటుక్కున పోల్చుకోవడం కష్టం. తెలుగును, ఇంగ్లీషును కూడా ఇంగ్లీషు యాసతో మాట్లాడే ఆయనను పెన్నిస్ ప్లేయరనో, ఏ టీ, కాఫీ ఎస్టేట్ మేనేజరనో పరిచయం చేస్తే తేలిగ్గా నమ్మవచ్చు. నిజానికి ఆయన ఈ రెండూ కావడమే కాక, కథా రచయిత కూడా కావడం ఒక విశేషం.

ఈ కథలలో స్థలం తెలుగుదేశం కాదు; పాత్రలు, వాతావరణం తెలుగువి కావు. అందుచేత వీటిలో తెలుగుదనం లోపించిందంటే నే నేమీ చెప్పలేను—తెలుగు వాతావరణం వుండడమే తెలుగు కథకు గొప్పదనం కాదని తప్ప. ఈ కథావస్తువులన్నీ రచయిత తనకు తెలిసిన, పరిచితమైన జీవితంలోనుంచి ఏరుకుని, పరిశీలించి, భావనచేసి

రాసినవే. అందుచేత, వీటిలో ఒక నిజాయితీ, ఒక వాస్తవికత వున్నాయి. కనుకనే, అవి సజీవంగా కదులుతున్నట్టు వుంటాయి; మనల్ని కదిలిస్తాయి. ఈ గుణ విశేషంవల్ల అవి నిస్సందేహంగా గొప్ప కథలే. అవి రాసినవాడు తెలుగు వాడు కావడం మరొక విశేషం.

ఈ సంపుటిలో అన్నిటిలోకి నాకు నచ్చిన కథ ఏదంటే త్వరగా చెప్పలేను. అన్నీ అన్నిరకాలు; దేని ప్రత్యేకత దానిదే; దేని వైచిత్రీ దానిదే. ఒక్కొక్క దానిలో ఒక్కొక్క విధంగా మానవ స్వభావోన్మీలనంచేయడంవల్ల ఈ కథల వైవిధ్యం పఠితలను ఎంతైనా ఆకర్షిస్తుంది. అయినా నిగ్గదీసి అడిగితే, ఈ సంపుటిలోని మొదటి కథను, దానికంటే ముందుగా చివరి కథను పేర్కొంటాను. ఆఖరికథ నాకు బాగా నచ్చడానికి కారణం వారపత్రిక పోటీలో మొదటి బహుమతి పొందినదని మాత్రమే కాదు. చదవండి, మీకే తెలుస్తుంది.

రామచంద్రరావుగారు తరుచుగా వ్రాయరు. ఒక కథకు, మరొకదానికి మధ్య చాలా వ్యవధి వుంటుంది. ఇవి మొదట్లో ఆంధ్ర వారపత్రికలో ప్రచురిత మవుతున్నప్పుడు మళ్ళీ ఆయన కథ ఎప్పుడు వస్తుందా అని ఎదురు చూసే పాఠకులు పెక్కుమంది వుండేవారు. ఎప్పుడో బుద్ధి పుట్టినప్పుడు, తోచినప్పుడు ఆయన కథ రాస్తారు. ఉద్యోగ విధులు అడ్డురావడం దీనికి ప్రధాన కారణం కాకపోవచ్చు. ఒక సారి అడిగితే ఆయన చెప్పినట్టు జ్ఞాపకం—మంచి కథా

వస్తువు దొరికేవరకు, దాని ఎత్తుగడనుంచి ముగింపువరకు
 సంవిధానమంతా మనస్సులో స్పష్టంగా చూపు కట్టేవరకు
 తాను కథ రాయలేనని. ఇది నిజం కావచ్చు. కనుకనే, ఈ
 కథలలో ఇంతా మంచి శిల్పం, వైవిధ్యం సాధించారేమో
 ననిపిస్తుంది. ఏమైనా, ఈ సంపుటిలోని కథలన్నీ నాలుగై
 దేళ్ళక్రిందట రాసినవే. ఆ తరువాత ఆయన కథ రాసినట్టు
 నాకు జ్ఞాపకం లేదు.

ఎందుకు రాయడంలేదు సి రా రావుగారూ ?

విజయవాడ, }
 14-12-64 }

నండూరి రామమోహనరావు

నలుగువారలు

బ్రోమ్ విశాలమయిన డ్రాయింగ్ రూమ్లో ప్రవేశించి అణకువగా ఒక పక్కన నుంచున్నాడు. టీ ముగించి మెత్తని సోఫాలో మునిగిపోయి బి. బి. సి. రేడియో ప్రసారం వింటున్న పేటరావ్ "ఏం కావాలి ?" అన్నట్టు అతనివైపు చూశాడు. ఆక్స్ ఫర్డ్ లో చదువుకునే రోజుల్లో ప్లేహితులు ప్రతాపరావుని 'పేట్' అని ఇంగ్లీషు సంప్రదాయంలో పిలిచేవారు. ఇండియా వచ్చి తరవాత అది పేటరావ్ అయింది.

“మాస్టర్, బాక్ రెడీ” అన్నాడు బోయ్. పడకగదికి అన్నికట్టిన స్నానాలగదికి వెళ్ళడానికి పేట్ రావ్ లేచాడు. అప్పుడే ఇస్త్రీ చేసిన డిన్నర్ జాకెట్ వక్కమీద పరిచి వుంది. డ్రెస్సింగ్ టేబిల్ పక్కనున్న సోఫాకి ముందు పాలిష్ చేసిన నల్లజోళ్ళూ, వాటిమీద నలుపు రంగు సాక్షూ వున్నాయి. సోఫా చేతిమీద డ్రెస్ సూటుతో వేసుకునే చొక్కా చేతులకి బంగారపు కప్ లింక్స్ తగిలించి వేళ్ళాడుతూంది. టేబిల్ మీద నల్లటి ‘బొటై’ వుంది.

“బోయ్!” రొద్దంగా అరిచాడు పేట్ రావ్.

బోయ్ పరిగెత్తుకుని వచ్చాడు.

“తెల్ల షార్క్ స్కిన్ కోటు ఎందుకు తీశావ్?” అన్నాడు పేట్ రావ్.

ఒక్క నిమిషం బోయ్ తటవటాయించాడు.

“మాస్టర్ పోయినసారి నల్ల డి. జె. వేసుకున్నారు” అన్నాడు.

“పరవాలేదు. ఇప్పుడూ అదే వేసుకుంటాను” పేట్ రావ్ అన్నాడు.

“నిజానికి బోయ్ తప్పుకాదు” అనుకున్నాడు మనసులో. ఒక పార్టీకి నల్ల డిన్నర్ జాకెట్ వేసుకుంటే, తరవాత దానికి తెల్ల డి. జె. తీసి ఉంచమని తనే ఆదేశించాడు. అయితే ఈ పార్టీ ప్రత్యేకమైంది. బోయ్ కి చెప్పడం మర్చిపోయాడు. అయినా అప్పుడప్పుడు ఆ మాత్రం కోప్పడ్డంలో తప్పులేదు. లేకపోతే వాడు మితిమీరిపోతాడు.

బోయ్ కి, పేట్ రావ్ కి మధ్యవున్న అనుబంధాన్ని నిర్వచించడం కష్టం. పేట్ రావ్ కి బోయ్ అంటే అపరిమితమైన అభిమానం. బోయ్ తెలుగువాడే; పేరు లోవరాజు. ఎన్నో ఏళ్ళు దొరలకింద పని చేసి బోయ్ అన్న పేరు గడించుకున్నాడు. పదిహేనేళ్ళ క్రితం హంటర్

'మనము' నిశ్చయమున దూరంగా ఉంచాలని చూస్తున్నామనకు నిజం
 'మనము' నిశ్చయమున సరయిన స్థానం వున్న ఇంటిముగితి ద్రుతివర్
 త్తానం పెట్టకము. నచ్చిన చిక్కెల్లా సంస్కారం కలిగియుండు పెద్ద
 పెద్దలమీద మనము పెట్టుకుని కూచున్న వాళ్ళకే. అద్భుతమైనవామూ మంచి
 మనముగలవారిని గొప్ప మొదలై కూచున్న వారిని గొప్పవారిని
 వాళ్ళు భుజించి రాసుకుని తిరగాలనడం అన్యాయం.

విపివ తొందరగా ఒళ్ళు తడుపుకుని బయటపడ్డాడు.

మన దేశంలోని ముఖ్యమంత్రిగారు తమ తమ మేరకూ, పాంథాన్ డైరెక్టర్
 మున్నెండుగా ఉంది. వద్ద కాలరూ, బాటె, రీర్వైరింగ్స్ లు అమరావతి.
 తోళ్ళు ఎంజీఆర్ డీసం వెలుగులో జిగేర్ మంటున్నాయి. తమ
 వయలదల్లా, తోలు కాలరుకున్న బబన్ హోర్స్ కార్నేషన్ ఫుల్స్.
 ఈ దేశంలో కార్నేషన్ మొక్కలు మొలకపెట్ట. ఏం చెప్పడం
 దానికి బహుళ ఎర్ర గులాబీని అలంకరించుకున్నాడు పేర్ రావ్. ఇకొక
 సారి అందంగా చూసుకుని, తృప్తిగా నవ్వుకుని, పోర్చుగీస్ దారిద్ర్యము.
 యూనిస్ట్రాక్ట్ డ్రైవరు, జాగ్ వా రారు వెనకకలాపు రీసె పర్క్కుగా
 ముందున్నాడు. పేర్ రావ్ లోపలికి ఎక్కి కూచుని "పోదాం" అన్నాడు,
 డ్రైవరు కుటుంబముని తన నీటులో కూచున్నాడు. ఇలాని, విజయన
 జాగ్ వాడు మార్క్ VII తళతళ మెరుస్తూ నిశ్చలంగా రోడ్డులోకి వెళ్లి
 పోయింది.

ప్రశ్నించు పట్టెడు డాక్టరు. డాక్టరుకి తనమీదవున్న అభిమానానికి అతని మనస్సు కృతజ్ఞతతో నిండింది. పేట్ రావ్ కి విస్కీ, బీయర్లమీద విపరీతమైన మమకారం లేదు. నలుగుర్లో వున్నప్పుడు రుచిచూశాడు. అందుకే పర్మిట్ గురించి డాక్టరుతో రాద్ధాంతం చెయ్యలేదు. పర్మిట్ వున్న నాలుగయిదు యూనిట్లు ఎన్నాళ్ళకి సరిపోతుంది? ఒక్క సార్టిఫైడ్ డాక్టర్ కి కూడా రాదు. తనకి పర్మిట్ అక్కర్లేదు. "ఇంతమందిలో ఒంటరిగా ఆరోగ్యంతో కాలం వెళ్ళబుచ్చేమన్నా?" అనిపించింది అతనికి. అప్పుడు మనస్సులో మార్పు వచ్చింది. "రీటా పుంటే వాగుంటేనే" అనుకున్నాడు. రీటా అంటే బ్రిటిష్ కమ్యూనిటీకి ఎంతో ఆదరం. అందరికీ ఎంతో సహాయంగా వుంటుంది. పాశ్చాత్య పార్టీలో రీటా పుంటే అక్కడి వాళ్ళంతా తమ చుట్టూ వుండేవారు. రీటా పంపించిన పప్పుళ్ళకి అభివందనాలు చెప్పేవారూ, ఇండియన్ ఫంక్షనరాలు చేసి పంపమని కోరేవారూ, ఎండ్రాయిడరీ డిజైన్లు అడిగేవారూ, ఏదో రోజు సాయంత్రం పెన్నిస్ ఆడడానికి ఇంటికి వస్తామని చెప్పేవారూ. పీటీలో తనకున్న ప్రజ్ఞ ప్రదర్శించడం రీటాకి సరదా. వెరిఫై అంటుంది సుశీ. "తెల్లవాళ్ళకి ఇన్ని సమర్పించు కుంటున్నావుకదా నువ్వు. వాళ్ళు తిరిగి నీకు ఒక్కటయినా ఇచ్చారా?" అని అడుగుతోంది ఇన్ఫర్మేషన్ ఇచ్చారు కాని రీటా అంత భారాళంగా కాదు. వాళ్ళకి మన పేటకు వచ్చినప్పుడు అయితే కొత్తగాని, మనకి వాళ్ళు కొత్తకాదుగా. ఇన్ఫర్మేషన్ ఏమింది

ముక్కుముక్కులుగా చేసేశాడు. దూరంగా వున్న పెద్దలు మెడలు రిక్కించి ఏమిటా శబ్దం అన్నట్టు చూశారు. గుంపులో ఏం జరిగిందీ అంతుపట్టలేదు. మళ్ళీ విస్కీ గ్లాసుల్లో లీనమైపోయారు.

అకస్మాత్తుగా ఒక యువకుడికి ఇంతగోల పనికిరా దనిపించింది.

“మనం అనాగరికంగా ప్రవర్తిస్తున్నాం” అన్నాడు.

“షటప్” అని గుంపు అరిచింది.

ఆ యువకుడు నడుకొనేడు. పక్కనున్న బిల్లిమీద ఎక్కి అరిచాడు.

“లేడీస్ అండ్ జెంటిల్ మన్__”

“లేడీస్ లేరు” అని తక్కినవాళ్ళు గోల చేశారు.

“లేడీస్ లేరు, జెంటిల్ మన్ లేరు” అని అందరూ అంటున్నారు.

యువకుడు చివరకు అందరినీ మెదిద మెదిద చేశాడు.

“మనం విప్లవం తీసుకువచ్చాం” అని అందరికీగా ప్రవర్తిస్తున్నాం.

“బూ.....బూ.....” అని గొంతుకలు హేళనచేశాయి. యువకుడు మళ్ళీ అందుకున్నాడు.

“ఈ అల్లరిమాని మనం ప్రపంచ నాగరికతలో ప్రముఖస్థానం వహించిన బ్రిటిష్ యువకుల్లాగా ప్రవర్తించాలి”

“ప్రముఖస్థానం కాదు, అగ్రస్థానం” అతని మాటల్ని వాళ్ళు సరిదిద్దారు.

“సరే అగ్రస్థానం. ఇప్పుడు మీరు చెయ్యవలసిందేమిటంటే బిల్లిలచుట్టూ వున్న కుర్చీలమీద అల్లరి చెయ్యకుండా కూచోండి”

“బిల్లిలేవు, కుర్చీలేవు”

ఆ యువకుడు నవ్వేశాడు. అందరూ నవ్వేశారు.

“రేకపోవడం ఏమిటి? ఇది శవాధ్ హోటలు. అర్థం అయిందా. ప్రపంచంలోకెల్లా గొప్ప హోటలు”

“ఉంకన్....” పేటరావ్ మాటలు తడబడ్డాయి. పరిస్థితి విషమమనిందని, అక్కడి వాళ్ళంతా తాగి వున్నా రని గ్రహించాడతను. ఒక్క ఉపయోగం కోసం యువకులంతా పేటరావ్ చుట్టూ మూగారు.

“ఇక్కడనుంచి పో, ఈ పోటల్లో నల్లవాళ్ళకి రాసులేదు” రెట్టిం
చాడు డంకన్ హార్వీ.

“అయితే నీవు చూడండి అది నేను చేస్తున్నాను.” పేదరావ
తేలిగా నవ్వెయ్యడానికి ప్రయత్నించాడు.

“శవాయ్ సంగతి నాకు తెలియదు. నిజానికి నే నా హోటల్లో
మైనా వుండనివ్వను, పో !” అన్నాడు హార్వీ.

అక్కడి వాళ్ళలో ఒక్కడయినా శవాయ్ మొహం చూసి ఉంటాడన్న అనుమానం ఉండరాదని చెప్పి, తన వల్లనే మృత్యువు అవకాశం ఉందని చెప్పాడు. అప్రయత్నంగా అతనితో గర్వం పొందనూపించి.

“²⁴ నిక్కడికి అహ్వనంమీద వచ్చాను” అన్నాడు.

“ఏది ఆహ్వానం ?”

అతను తీసుకురాలేదు. సూపర్‌ని అడగమన్నాడు.

“మీ ఎవరినీ అడగం. నీకు తాగడానికి పర్మిట్ వుందా ?”

ఒక గొంతు ప్రశ్నించింది.

పేటలో చీమకొలలో బద్దాడు. తాగుడు మగంతో కూడా మెలికతో
కొంత మెలిమి మెలిమి ఉన్నట్లుంది. తాగి పుండబట్టికాని రేకపోతే వాళ్ళెవ్వరూ
ఇటువంటి అభిమానిత్యానికి పూనుకోరని అతనికి తెలుసును. అయినా
అతనికి కోపం ఆగలేదు.

“నాకు పర్సన్ అక్కర్లేదు” అన్నాడు.

“మనం కే ‘పీఠం’ అని పేర్కొనబడే రెక్క పట్టమని ఈస్పాని

ప్రారంభించాడు డంకన్ హార్వీ. పేటరాట్ కొంత గింటాకున్నాడు. సయగురూ సాయంపట్టి అతన్ని గది బయటకి నెట్టి తలుపు మూసేశారు.

ఈ విషయం విని మిస్టర్ స్టూవర్ట్ రెచ్చిపోయాడు. “బ్రిటిష్ యువకులంతా మృగాల్లాగా ప్రవర్తించారు” అన్నాడు. “నా అతిథిని అవమానపరచడానికి డంకన్ కి ఏం అధికారం వుంది?” అని గర్జించాడు. “అంతా వెళ్ళి పేటరాట్ గురూసలు చెప్పకోండి” అన్నాడు.

డంకన్ హార్వీ ముందుకువచ్చి నిలబడ్డాడు.

వలసిన అగత్యం మాకు లేదు”

కంలో డిగిపోతున్నాడు.

“సీ దేశంలో నువ్వు కనీ వినీ ఎరగని సాకర్యాలు పేటరాట్ అక్కడ అనుభవించాడు. నా దేశంలో నువ్వు మాట్లాడడానికి తాహతు లేని మనుషులతో అతనికి స్నేహం వుంది. పేటరాట్ ఆక్స్ ఫర్డ్ లో చదువు కున్నాడు. నువ్వెప్పుడయినా ఆక్స్ ఫర్డ్ పేరు విన్నావా?” ప్యంగ్యంగా నవ్వాడు మిస్టర్ స్టూవర్ట్.

డంకన్ హార్వీ మరీ బడిదేరిపోయాడు.

“అదంతా నా కనవసరం. తాగడానికి పర్మిట్ లేనివాణ్ణి నువ్వు ఎలా కాక్ టైల్స్ కి పిలిచావు?” అని ప్రశ్నించాడు.

పేటరాట్ ఇంట్లో తెగతాగే డంకన్ హార్వీయేనా మార్లుడుమన్నాడు. మిస్టర్ స్టూవర్ట్ తెల్లబోయాడు. తక్కిన యువకులు హార్వీ ప్రశ్నని రెట్టించారు. మిసెస్ స్టూవర్ట్ పరిస్థితి గ్రహించింది.

“జాన్ అలిసిపోయి వున్నాడు. అతన్ని బాధపెట్టకండి. కొంచెం

విశ్రాంతి తీసుకోనివ్వండి" అని మొగుణ్ణి బయటికి తీసుకుపోయింది.

"ఉన్న తెల్లవాళ్ళం నలుగురం. నలుగుర్రోనూ పోట్లాట" అన్నాడు వెనక కొండరు.

"జరిగింది ఏ పేనయికో, అయితే మనకు తెల్లవాణ్ణి వెనకేమిట పడ్డా తెల్లవాణ్ణి మన విరూపాక్షవడతావా?" అన్నాడు ఇంకొకరికి.

"మనలో మనం ఏమి కాదునున్నా తెల్లవాణ్ణి ఏమిటా పడ్డా సహజం అని మనం అనుకుంటున్నాం. మనం తెల్లవాణ్ణి అనిపించుకుంటున్నాం."

మినెన్ స్టూవర్ట్ మొగుణ్ణి లాండ్లో ఒక మూల కూర్చోపెట్టి హితబోధ చేసింది.

"ఈ విషయం మరిచిపోవడం ఉత్తమం" అంది.

"పేర్ల మన అతిథి మేరీ?" అన్నాడు మిస్టర్ స్టూవర్ట్ కష్టంగా.

"నీ పాప నాకు తెలుసు. కాని తెయ్యగలిగిందేమీ లేదు"

"మనం ఏమి చేశాం?" అని అడిగింది మిస్టర్ స్టూవర్ట్.

"ఈ మిస్సపోయిలండా ఏమిటా చేశావని చెప్పికోని చూడు కోను"

"కుదరడు జాన్" అంది ఆవిడ.

"ఏం?"

"డంకన్ ఎంత ఆవేశంలో వున్నాడో చూశావా?"

"వాడికి బుద్ధి చెబుతాను"

"హాన్, నీ ఆదర్శాలు కట్టిపెట్టు. నీకు డంకన్ ముఖ్యమం? పేర్ల ముఖ్యమం? పేర్ల మంచి న్నిహించు, నేనూ ఒప్పుకుంటాను, కాని ఈ పరిస్థితుల్లో...."

మిస్టర్ స్టూవర్ట్ అని అన్నాడు మిస్సపోయిలండా అని.

వినుగులరాయి

క్లాత్త దొర వైఖరి ఇంకా తంగముత్తుకి అంతుపట్టలేదు. దొరలు తనకేమీ కొత్తగాదు. ఇరవై ఏళ్ళనుంచీ 'పోస్ట్మెన్ టీ ఎస్టేటు' కండక్టరుగా పనిచేస్తున్నాడు. ఇప్పటికి ఎనమండుగురు మేనేజర్లనైనా చూశాడు. అంతా తెల్లదొరలే. అయితే వాళ్ళంతా ఒకెత్తు, సమ్మన్నదొర ఒకెత్తు. వచ్చి ఇంకా పట్టుమని సదిరోజుల్లా కాలేదు, అప్పుడే ఎస్టేటుంటా చెడతారేమోనా. అన్ని పుషయాలూ ఊర్జంగా నెలుసుకున్నాడు. వచ్చే ఏడాది టీ నాటకొయ్యే స్థలంకోసం ఇప్పటినుంచీ వెతుకుతున్నాడు. మునుపటి దొరలంతా వచ్చిన వెలా రెండునెలలకి కాని గార్యకాంగంతో

[illegible]

“కొత్తగా నాటిన టీ ఇంక్కుణ్ణుంచి పోరంభమవుతుందనుకుంటాను?”

చొర పోయి, వెనక నడుస్తున్న తంగముత్తుని తిరిగి పరిసరాల్లోకి
లాగింది.

“నాను, సార్”

తంగమిత్తు కుడిచెయ్యి అనుకోకుండా ఖాకీ బోటీ మీదకి పోయింది. ఎక్కువ అణుమప ప్రదర్శించేటప్పుడు కొంచెం వంగి బోటీ చివరిని కుడిచేతి మునివేళ్ళతో ముందుకు వంచి నడిచేయడం అతనికి అలవాటు.

“ఎప్పుడు నాటారు ?” సిమ్మన్న దొర అడిగాడు.

“పోయిన ఏడాది సార్ !”

“ఎన్ని ఎకరాలు ?”

“ఇరవై సార్ !”

“ఒచ్చే ఏడాది ఎన్ని ఎకరాలు నాటడానికి పక్కిట్ వుంది ?”

“ఇరవై అయిదు సార్ !”

తంగమిత్తు కుడిచెయ్యి అనుకోకుండా ఖాకీ బోటీ మీదకి పోయింది. ఎక్కువ అణుమప ప్రదర్శించేటప్పుడు కొంచెం వంగి బోటీ చివరిని కుడిచేతి మునివేళ్ళతో ముందుకు వంచి నడిచేయడం అతనికి అలవాటు. తంగమిత్తు నడక నమ్రత ఉట్టిపడుతూ వుంది. చొరనోట్లో నుంచి ఏమాట ఊడిపడుతుందోనని ఆమర్దగా కనిపెట్టుకుని వున్నాడు. ఇద్దరూ రెల్లదొక్కా, ఖాకీలాగూ, మోకాళ్ళవరకు ఖాకీ మేజోళ్ళూ పొదాలకి ఇనపమేకులు కొట్టిన బూట్లూ తొడుచుకున్నారు. ఎండకి నెత్తిమీద గట్టి ఖాకీ బోటీ పెట్టుకున్నారు.

రోడ్డు ఇంకా బాగా పడలేదు. చాలామందికి ఎస్టేటులో రోడ్లు తారు వేసినవే. మిగతావి తారువి కాక పోయినా బాగా కంకరతో దిమిళా కొట్టి వేసినవి. ఈరోడ్డు గత సంవత్సరంలో అడవి నరికి టీ నాటి నప్పుడు వేసింది. ఇప్పుడు మనుషులు నడవడానికి, అడివి నరికినప్పుడు సేకరించిన కలపరీ, పుల్లన్నీ ఫేక్టరీకి చేరవేసే లారీలూ, బ్రాక్టర్లూ పోడానికి సదుపాయంగానే వుంది. ఇంకా మేనేజర్లూ అసిస్టెంట్ మేనేజర్లూ కార్లు తీసుకుపోవడానికి అనువుగా లేదు.

మేనేజరు, కండక్టరు రావడం చూసి, రోడ్డుకి రెండువైపులా కొండవాలుమీద వున్న కూలీలు పనివేగం హెచ్చించారు. మేస్త్రీలు గొంతు చించుకుని బాగా పనిచెయ్యమని కూలీలని హెచ్చరించడం మొదలు పెట్టారు. వంగి పనిచేస్తున్న కూలీలూ, మేస్త్రీలూ అప్పుడప్పుడు తలనెత్తి దొరకీ, కండక్టరుకీ సలాములు పెట్టారు. దొర బుర్ర పంకించి అందుకున్నాడు. దొర పక్కని ఉండడంవల్ల కండక్టరు యధాప్రకారం తిరుగు సలాం పెట్టి వారిని పలకరించలేదు.

“అయితే వాళ్ళు మానో పడుతున్నామని” ని మున్నుచార అన్నాడు.

“అవును సార్ !”

“నేల సారవంతమైందిలా వుంది”

“అవును సార్ !”

“కొండవాలు అంత నీడూరుగా చూడాలేదు. ఆడ కూలీలు టీ అకులు తుంపడానికి కష్టపడి ఎక్కి దిగనక్కర్లేదు”

“అవును సార్ !”

ఎంతో అవసరం వుంటేగాని మేనేజర్ల ప్రశ్నలకి అంతకంటే ఎక్కువ బాబు చెప్పే అలవాటు లేదు తంగముత్తుకి. మేనేజరుకి నవ్వాచ్చింది.

“ఇంకా కొండ ఎన్ని ఎకరాలుంటుంది”

“వంద వుండొచ్చు సార్ !”

“అంతా మనకంపెనీదేనా ?”

“అవును సార్ !”

మెక్ నాటన్ టీ కంపెనీకి ఏనమరై కొండల్లో ఏడు ఎస్టేటున్నాయి. ఒక్కొక్క ఎస్టేటు విస్తీర్ణం దేయ్యి ఎకరాలనుంచి రెండువేల

నాని పొడుగూ, మూడు అంగుళాల వెడల్పావున్న వెదురుబుట్టలో పాతు
తాడు. అది అటువారు అంగుళాల ఎత్తు పెరిగిన తర్వాత వద్దెనిమిది
అంగుళాల బుట్టలోకి మారుస్తారు. వర్షాకాలం ప్రారంభంలో వాటిని
కొద్దిగా అడివినరీతికి బాగుచేసిన భూమిలో పాతుతాడు. ఇలా మొక్కల్ని
సాతేముందు సాకుతూ రావడానికి చదునైన నేల. మంచి నీటివనరీ
తికాదు. ఈ సున్నరీలు మొక్కల్ని పాతడానికి నేలకానికి ఎంత సగ్గులలో
నాని అడుగుపడినా. వీరదాని ఒక గురికి పట్టిన మూడు గోడలం
పాటి పట్టిన మూడు వర్షాల చదునైన నేలకానికి వాటిని చెప్పి వచ్చును
తంగముత్తు బుర్రలో యివన్నీ మెదిలాయి.

సిమ్మన్నదొర.

“ఒక్కచోట వుంది సార్ !”

“అక్కడే భూమి చదునుచేస్తే సరిపోతుందిగా !”

“అది కాదు సార్ !”

“ఇంతేమిటి ?”

“అది నీ నాటడానికి మంచి స్థలం అని వదేళ్ళకిచ్చి మీ స్ట్రెవెన్సు
దొర నిర్ణయించి నర్సరీ ఏర్పాటు చేశారు సార్ !”

“అయితే ఎందుకు వదిలేశారు ?”

“అక్కడ ఏనుగులరాయి వుంది సార్ ! అప్పుడప్పుడూ ఏనుగులు
వచ్చిపోతూ వుంటాయి”

“అడవి కొట్టేస్తే అవే దూరంగా పోతాయి”

“నిజమే సార్ ! కాని ఆ స్థలంలో నర్సరీ ఉండకపోయినా ఏను
గులు పంతం బట్టాయి సార్ !”

“నా నెస్స్”

కడకరైకీ, ఏనుగులకీ అవినాభావ సంబంధం. నిజానికి కాదాజాతికంతకీ ఏనుగులు చిరపరిచితులే. లక్షలకరాల అడివిలో అవిచ్చిన్నంగా తిరుగాడే ఏనుగులమందలకీ గవన్నమెంటు అనుమతించిన అయిదువందలకరాలలో సారవంతమైన షరం రెండెకరాలకోసం వెతుకులాడే కాదాగుంపులకీ ఆయువుపట్టు అడవిలో పారే నెలయెళ్ళు. ఎక్కడెక్కడ తిరిగివచ్చినా ఏనుగు కాదా సెయ్యేళ్ళపక్కనే ఉనికి ఏర్పాటుచేసుకోవాలి. ఇద్దరూ రోజుకీ ఎన్నోసార్లు తలవ్రపుతుంటారు. ఒకరంటే ఒకరికిభయం, అనుమానం లేదు. కాదాకీ ఏనుగు తప్పకమైంది. ఏనుగులు, సాహసం కలిగి, అనుభవం కలిగి, అత్యంత బలవంతులు. వీరి కంటిస్థాయి, అవయవ ప్రవర్తనలూ ఏనుగు కాదాకీ ఏదీ రోజు. కంటిగూడకపోతే తలవ్రపుకుని చూసికొంటుంది.

అలా కడకరైకీ ఏనుగుల అవయవాలనే తలవ్రపు వల్ల కాదు. నేనుహితురాళ్ళయ్యాయి. ఊహ వచ్చినప్పటినుంచీ అవి అతన్ని నమ్మాయి. హితుణ్ణి చేశాయి. అకులతోనూ, గడ్డితోనూ వేసిన గుడిపెల్లో రాత్రిళ్ళు తల్లి తండ్రీ మధ్య పడుకుని ఏనుగులగురించే ఆలోచించేవాడు. నక్క కూతలమధ్య ఆవిపంది అరుపుల్లో, కోతి కిచకిచల్లో ఏనుగు ఘంకారం వినిపించినప్పుడు అతనికి ప్రాణం లేచివచ్చేది. ఏనుగుల కథలు చెప్పమని తల్లినీ, తండ్రినీ వేధించేవాడు. కడకరై తాతముర్రాతలు ధైర్య సాహసాలకి ప్రసిద్ధికెక్కారు. అరని తాత ఎన్నోసార్లు మదపుటేనుగు భయంనుంచి కాదాజాతిని రక్షించాడు. ఒకసారి అడవిలో గడ్డికోసుకుని వస్తున్న కాదా త్రీని మదపుటేనుగు తరుముతుంటే అడ్డుపడ్డాడు. ఏనుగుకి కోపం రెచ్చిపోయింది. త్రీని వదిలేసి అతనిమీద కసిరీర్చుకోడానికి ఉపక్రమించింది. ఎంతోసేపు ఏనుగు వెనకాలే దాక్కుని ఉప్పించుకోడానికి ప్రయత్నించాడతను. ఏనుగుమెడ బొద్దుగా పొట్టిగా వుంటుంది. వెనకనున్న మనిషిని మెడతిప్పి చూడలేదు. కాని మదపుటేనుగు బుద్ధి

‘మస్తా’ లో వున్న ఏనుగులు, పెద్దపులులు, వీచుపందులు, కొండచిలువలు దేనివారబడ్డా ఆశ వదలుకోవలసిందే కద ! అతను కొడుకుమీద ఒకకన్ను వేసి వుంచాడు. పగలల్లా కడకరై పొలంలో పనిచెయ్యాలి. రాత్రి కొడుక్కి నిద్రపట్టేవరకూ పక్కలో పేసుకుని కథలు చెప్పుతాడు. కుసుకుపట్టిన తర్వాత గుడిసె మూలలోవున్న చేరే పక్కలో వేస్తాడు. అయితే, పట్టికంటేరీ కబుర్లు చెప్పుకుంటూ నెమ్మదిగా నిద్రలో మునిగి పోయినంత వరకూ ఒక నిద్రలేసి ఏనుగుల్ని కలుసుకోడానికి సిద్ధంగా వుండేవాడు.

గారిండాని, ఏనుగులతోపాటు పదిమూళ్ళు ప్రయాణానికి సిద్ధపడి వెళ్ళి
వాడు కదలిరై. మారంగా ఏనుగుల చప్పుళ్ళు వినిపించేవి. భృనిబట్టి
దూరాన్ని రెక్కచెట్టడం కాదాలకి ఉగ్గుపాలతో నేర్పిన విద్య. కడకరై
ఏనుగుల గుంపుల ఉనికి అంపనా వేసేవాడు. ఏనుగులు నడచిన దారి
చక్కని రహదారిలాగా వుంటుంది. అయితే ఆ దారి ఎప్పుడు వేసిందీ
కనుక్కోడానికి రోడ్డుచక్కని చెట్టుకొమ్మల్ని పరీక్షించేవాడు. అప్పుడే
ఎరిగిన కొమ్మలు ఏనుగులగుంపు ఆ దారిన వెళ్ళినవానికి గుర్తు. దారిలో
పెద్ద పెద్ద గడ్డలుగా పడివున్న ఏనుగు లద్దెల్ని కాలిలో తన్నేవాడు. అవి
విడిపోయి పొగలుగక్కుతూ కాలికి వేడితగిలితే అప్పుడే వేసివట్టు గుర్తు.
ఈ ఆచారాలతో కడకరై ఏనుగులున్న చోటుకి చేరుకునేవాడు.

ఎంతోకాలం ఇలా కష్టపడవలసిన అవసరం లేకపోయింది
కడక్రైటి, అర్ధరాత్రివరకూ అడవిలో తిరిగి కొన్ని గంటలు విశ్రమించ
డానికి ఏనుగులరాయి దగ్గరికి చేరుకునేవి ఏనుగులగుడ్డు, ఏనుగుల

రాయి గురించి చాలా విన్నాడు కడకరై. పెద్దరాయి. మూడువేళ్ళలా నేల
లోకి పాతుకునిపోయి ఒకవైపు మనిషి పాకి వెళ్ళగలిగినంత ఎత్తులో.
పది అడుగుల వెడల్పున భాళి పుంది. రెండుమూడడుగుల పాకి లోప
లికి వెళితే ఇద్దరు నుగ్గురు మనుష్యులు కూర్చోగలిగినంత స్థలం రాయి
దొలిచి ఏర్పాటు చేసినట్లుంది. ఈరాయి ఎన్నో చాలా చీనినాన రక్షిం
చుండని పర్వతం. కానీ దగ్గరొచ్చు చల్లగా నల్లగాని రో కిరస
గానూ. నూనె. ఇంకావూ కాదుకొక్కాదికీ దీని పరిసర ప్రస్తుతం
మొత్తం నీటి మట్టం మునిగిపోయింది. రాయి పక్కన
ఉన్న చోట్ల నల్లని ఎరువ ఎరువ చల్లగా ఉన్నట్లు ఉన్నాయి.
ఇక్కడ నీటి మట్టం మునిగిపోయింది. రాయి పక్కన
ఉన్న చోట్ల నల్లని ఎరువ ఎరువ చల్లగా ఉన్నట్లు ఉన్నాయి.
నిశ్చయంగా మార్చుకున్నాయి. అయితే, కానీ గుహలో ఎరువ చల్లగా ఉన్నాయి.
గలిగినంత ద్వారం పెండ్లవచ్చు. ఈ రాతిలో ప్రళయం వచ్చినట్లు చెప్పడం
గుల భాళికంటే ఎక్కువలేదు. పైట జంతువుమంసల్ల ఎక్కువలేవు
లోపలే వుండిపోవలసిన పరిస్థితి ఏర్పడితే నంట చేసుకోవానికి, చలి
మంట చేసుకోవానికి చూడు రాళ్ళూ, కొన్ని ఎందువుల్లూ రాతిలోపల
ఎప్పుడూ భద్రపరిచి వుంచుతారు కాదాలు.

మొదట ఏ ఎరువరాయిని చూసినప్పుడు గుర్తువట్టలేదు కడకరై.
అడివంతా తిప్పి చివరకి పక్కరాత్రీ తనని ఏనుగులు అక్కడికి తీసుకు
వెళ్ళేసరికి అనుమానం కలిగింది. ఎన్నో రోజులు రాయివెనకాలే నక్కి
చూశాడు. రాతిమట్టా పక్కనేకొన్ని చక్కగా చదునుచేయబడ్డాయి ఏను
గులు. అక్కడ పడుచుని చూడాలిచ్చుకున్న కొద్ది ఆకుల్ని, రెమ్మల్ని
సావకాశంగా తొండంలో మెరుపెట్టి నోట్లో తోసుకునేవి. అడ ఏనుగులు
చిన్న పిల్లలకి పాలు గుడిపేసే. పిల్లలు తొండం నోటికి అడ్డునాటున

కడకరైకి పన్నెండో యేడు వచ్చేవరకూ తల్లి, తండ్రిలో గుడిసెలోనే పడుకునేవాడు. పెద్దవాళ్ళు నిద్రపోయిన తర్వాత గుడిసె విడిచిపెట్టి ఏనుగులరాయి దగ్గిరకి పోయి తిరిగి తెల్లవారకముందే వచ్చి ఎక్కటో పడుకునేవాడు. పన్నెండో యేడు రావడంతో అతను మొగవాళ్ళ సత్రివికి వెళ్ళవలసి వచ్చింది. కాడాల్లో పన్నెండేళ్ళకి మించిన పిల్లలు లేరు. తండ్రిలో గుడిసెలో పడుకోడానికి వీలేదు. ఆ వయసు వాళ్ళు చాలామంది ప్రజల్లోగానీ గుంపుకి చెందు సత్రివలుంటాయి. ఒకటి ముగ్ధానికే చెప్పడమే లాభిల్లేది. ఇప్పుడు కడకరైకి వాళ్ళు అక్కడే ఉన్నారు. కొందరు నడిచారు. కొందరు బాగాగీడాయి మాతలాచి, వాళ్ళలో కొందరుగీడాయి మాతలాచుతుంటారు. మరికొందరు ముగ్ధానికే చెప్పడమే లాభిల్లేది. ఇప్పుడు కడకరైకి వాళ్ళు అక్కడే ఉన్నారు. కొందరు నడిచారు. కొందరు బాగాగీడాయి మాతలాచి, వాళ్ళలో కొందరుగీడాయి మాతలాచుతుంటారు. మరికొందరు ముగ్ధానికే చెప్పడమే లాభిల్లేది.

డప్పుడూ మగపిల్లలు తాతకళ్ళకిప్పి ఆడపిల్లల సత్రింలో ప్రియురాలిని కలుసుకోడానికి వెళ్ళడంలాంటివి జరుగుతూనే వుంటాయి. కడకరైకి పన్నెండాం అలా సత్రిం జీవితం వాధఅనిపించలేదు. వర్షాకాలంలో ఏనుగులు కొండలకింద వున్న కాన్ పొన్నాచికి వెళ్ళిపోతాయి. వేసంకాలం సమీపిస్తుందనగా ఎండవేడి భరించలేక నాలుగయిదువేల అడుగుల ఎత్తు కొండల్లోవున్న ఏనుగులరాయి పొంతాలకి జేరుకుంటాయి. ఈ ఆరు నెలల్లో కడకరై ఒక్కరాత్రి కూడా ఏనుగుల్ని చూడకుండా గడపలేడు. జనవరినెల ప్రారంభంలో ఏనుగుల మీంకారం వినిపించినప్పుడు మగత నిద్రలో వున్న కడకరై ఒళ్ళు గగుర్పొడిచింది. లేచి సత్రిం తాత కంటబడకుండా బయటపడ్డాడు. ‘ఆనకట్ట’కి చేరుకు ముక్కలంటే ఎంతో ఇష్టం. ‘వీరిబస్’కి కొబ్బరికాయలుంటే ఇంకేమీ అక్కర్లేదు. ఇప్పుడవన్నీ ఎక్కణ్ణుంచి తెస్తాడు ? తండ్రి ఎకరన్నర పొలంలోకి వెళ్ళి, వున్న చెట్టు కొమ్మల్లో ఎక్కి అడుగుల ఎత్తున ఆకులూ కొమ్మలతో పదిలంగా

ముందుకేసి వచ్చింది. కడకరై అనుమానం ఇప్పుడు తీరిపోయింది. ఎక్కడున్నా అవి తన స్నేహితులే. చెట్టువాటునుంచి వచ్చి ఏనుగుల ముందర నిలబడ్డారు. కడకరై, ఏనుగులూ ఏదో మూగభాషలో మాడ పలుకుతున్నారు. అంతా ఏనుగులకాయ నగ్గిర చేరుకున్నారు. ఎంత రూపు మారిపోయినా ఏనుగులకాయమీద మమకారం కడకరైని వదలలేదు. తన స్నేహం మొగుల నుంచి అక్కడ. పెరిపోయింది అక్కడ. అక్కడ జేరగానే అతని మనస్సు ఉప్పొంగిపోయింది.

[illegible]

వారం రోజులు గాత్రీకాపలా పెట్టిన తర్వాత ఏనుగుల భయం
పోయినది మెకనాటం కంపెనీ ఉపేక్షచేసింది. గాత్రీ ఇంటిదగ్గర
దోసనంచేసి మేదగ్గిర ఏనుగులకి పళ్ళు తీసుకువెళ్ళుతున్న కడకరె

మర్నాడు పొద్దున్న నర్సరీ లోపకి వెళ్ళిన మాలీలు చడకరైని, మోసుకుపోతున్న ఏనుగులమందని చూసి భయపడి పారిపోయాడు.

మళ్ళీ నర్సరీ వెయ్యడానికి కంపెనీ పరిసార్లయినా ప్రయత్నించింది. ప్రతిసారీ ఏనుగులు మందలు మందలుగా వచ్చి రూపురేకులూ చేసిపోయాయి. రాత్రిళ్ళు మంటలు వేసుకుని మాలీలు కాపలా వుండే వారు. మంటలారీపోలేదంటూ వుండి నరరీని చొప్పు చేసేవి ఏనుగులు. ఒక్కొక్కప్పుడు వరుసగానే వచ్చిచేసేవి. ఒకటిన్నర ఏనుగులతో బోల్తా లాగుతున్నాడేమో అని ప్రతిసారీనా గుర్తించి భయపడేవాడే మా ర్చేశాడు.

అంతా నర్సరీ వెళ్ళడానికి ప్రయత్నించినా ఏనుగులు వచ్చిచేసేవి కలవరపెట్టింది. మనస్సు సమ్మతున పోయిపోయింది. నెమ్మదిగా జేబులోనుంచి పొగాకు తీసి పైపులో కూసుకుని అగ్గిపుల్లగీసి అంటించాడు. “అంత నున్న కథలు చెప్పుకోడం చూడేసి కొంచెం అనివేస్తే బాగుంటుందేమో, ఎంతలేదన్నా కంపెనీ జీతంబాళ్ళు ఇస్తూంది కద !” అని నవ్వాడు.

“ఓను సార్ !” అన్నాడు తంగముత్తు.

* * *

టెన్నిస్ టూర్నమెంట్

టెన్నిస్ ఆటలకని నాలుగు మూలలా తిరిగి అలిసిపోయి, మిగిలిన సెలవు వారం రోజులూ ఇంటిపట్టున విశ్రాంతిగా గడుపుదా మనుకుంటున్న సమయానికి గిరి ఉత్తరం వచ్చినది. కరూరులో తన ఆధ్వర్యం కాస్మోపాటిటన్ క్లబ్బు టెన్నిస్ టూర్నమెంటు నడుపుతున్నదని, నేను తప్పకుండా పాల్గొనాలనీ రాశాడు. రాకపోకల ఖర్చులూ, దిన వేచాలూ మొదలైన టూర్నమెంటు అటగాళ్ళ మామూళ్ళు దాగా ముడతాయని చూడ ఒక ముక్క ఇరికించాడు. ఇండియన్ రేంకింగ్ లెక్కకిరాని కరూరు టూర్నమెంటువంటి ఆటల్లో పాల్గొనేటప్పుడు టెన్నిస్

పేపర్లో చదివి నా సహాయం అర్థించడానికి వచ్చారట. 'కాననడానికి వీలేదు' అన్నారు. ఇంకా ఏదో అదే పోరణిలో చెప్పుకుపోతున్నారు. నేను ఆయన మాటలు వినడంలేదు. ఆయన రీతిలోని మార్పు, ఆయన మూర్తిలోని నెలక నన్ను కలవరపెట్టాయి. రావుగారిని చూసి సుమారు ఆరేళ్ళయింది. అప్పటికీ, ఇప్పటికీ ఆయన ముదురురంగు లౌండ్రీ షూతోనూ, స్ట్రాప్ పెట్టిన షర్టు కాలరుతోనూ, స్వహస్తాలతో ముడి పెసిన 'హా' టైలోనూ, లక్షణంగా మెరుగుపెట్టిన 'కే' షూతోనూ ఏమీ మారినది. కానీ అది అంతగా ముసలైపోయింది. కిందివైపునా రోజుకొకటి అప్పుడప్పుడు పైవైపునా అప్పుడప్పుడు అయినా వెలువెల్లిన పాదచాపములు కనిపించాయి. అటు, అప్పుడు ముచ్చటగా ఉన్న మాట్లాడడామని చెప్పి, అప్పుడు గొంతుకు వచ్చినప్పుడు నీలమల్లెరకానికి వెళ్ళిపోయాడు.

అప్పుడు గొంతుకు వెళ్ళి కింద ముందువెళ్ళిపోయి. కానీ ఆ మునము అక్కడలేదు. రావుగారికి నేను చెయ్యగలిగిన సహాయం యేముంది ? కమల కేదైనా కబురు చెప్పడమో, కాకపోతే ఆమెకేదో తీసుకు వెళ్ళడమో అయివుంటుంది. అయితే, తండ్రి చూతురూ మన స్వర్థాలు మర్చిపోయి తిరిగి కలుసుకున్నారన్నమాట. కమలా, గిరీ ప్రణయం, పెళ్ళి ఆ రోజులన్నీ జ్ఞాపకం వచ్చాయి.

ఆరేళ్ళక్రితం కమలా, గిరీ మొదటిసారి కలుసుకున్నారు. అయేదాది గిరీ, నేనూ యూనివర్సిటీ పెన్నిస్ పోటీలలో నెగ్గి కొంత సేరు సంపాదించుకోడంవల్ల చాలా డూర్నిమెంట్లకి మాకు అహ్వనాలు వచ్చాయి. పరీక్షలు అయిపోయిన తర్వాత మైసూరు, బెంగళూరు, కొల్లీగాల్, మదనపల్లి మొదలైన చోట్లంతా ఆడి చివరకి లాలీ ఇన్స్టిట్యూట్ టూర్నమెంటులో ఆడడానికి ఊటీ చేరుకున్నాం. యెండాకాలం కొండల్లో గడపడానికి వచ్చిన రావుగారూ, చూతురు కమలా లాలీ ఇన్స్టిట్యూట్లోనే షుండడంవల్ల మాకు వారి పరిచయం కలిగింది. నా పరిచయం

వచ్చారు; ఆమెకోసం తిరిగి పెళ్ళి చేసుకోడం మానేశారు. కమల ఆయన జీవితంలో ఒక భాగమైపోయింది. ఆత్మాభిమానం దిగమింగి కూతురికి రమ్మని ఉత్తరాలు వ్రాశారు. కమల జనాభియ్యలేదు. డబ్బు పంపించారు. తిరిగి వచ్చేసింది. చివరకి వుండబట్టలేక కూతురి ఇంటికి వెళ్ళారు. కమల ఆసున్ని పలకరింపనైనా లేదు. ఆసున్ని చూసిన మరుక్షణమే స్నేహితుల ఇంటికి వెళ్ళి పూచింది. చేదేదిలేక తిరిగి మద్యం వచ్చేశారాయన.

“అయితే రమ్మగారు తిరిగి వచ్చినప్పుడు ఆమె గుండె పుట్టుకున్నది. ఏం చెప్పి దాని మనస్సు మారుస్తారో ?”

“అమ్మగారు తిరిగి వచ్చినప్పుడు ఆమె గుండె పుట్టుకున్నది. ఏం చెప్పి దాని మనస్సు మారుస్తారో ?”

“సేషనుకి కమల ఒక్కతే వచ్చింది.

“గిరి ఎక్కడ ?” అని అడిగాను.

“ఒక పక్కన టెన్నిస్ వుండగా ఆయనగారికి తీరిక ఎక్కడుంటుంది ?” నవ్వింది.

“అయితే గవ్వమెంటు ఉద్యోగం కూడా ఇతని టెన్నిస్ పిచ్చి వదలగొట్టలేక పోయిందన్నమాట ?”

“ఉద్యోగానికి కాదుగదా, దేనికి సాధ్యంకాదు”

ఇద్దరం నవ్వుకున్నారు.

కార్లో ఎక్కుతూ కమల చెప్పింది : “బట్టలు మార్చుకుని నిన్ను క్లబ్బుకి రమ్మన్నాడు”

ప్రయాణ అలసటమీద నాకు ఆడబుద్ధి కాలేదు.

“నాకు పొద్దున్న ‘మేచ్’ వుందేమో తెలుసా ?” అని అడిగాను.

“ఇప్పుడు కాదు గాని సాయంక్రమ సింగిల్స్, డబ్బుల్స్ కూడా అదాలి. ఇప్పుడు కొంచెం ఆడితే కోర్టుకి, టంచులకి అలవాటవుతుంది కదా !”

“మొదటి రెండు రోజుల్లా బహుశా కష్టమేమీ వుండదు. అయినా, ఇంటికి వెళ్లి బట్టలు నూచుకునివచ్చి రూం ఏజెంట్ గంతులెయ్యడం నావల్ల కాదు”

“నిజమే” ఒప్పుకుంది కమల.

“దార్లొ ఒక నిమిషం క్లబ్బు దగ్గర ఆగి గిరిని పలకరించి పోదాం” అన్నాను.

అతన్ని చూడకుండా వుండడానికి మనసు ఒప్పలేదు. ఒకసారి పూర్వం మాదిరి వీపులు చరచుకుని అప్యాయంగా అరుచుకుంటే కుతి తీరి పోతుంది. కమలకి క్లబ్బు దగ్గర అగడం ఇష్టంలేకపోయింది.

“నన్ను ఇంటిదగ్గర దింపేసి నువ్వు వెళ్ళు” అంది.

క్లబ్బుకి వెళితే ఒకపట్టాన ఊడిపడనేమోనని ఈవిడ భయమేమోనని నేను అన్నాను. “ఒక్క నిమిషం అంటే ఒక్క నిమిషమే. అలా తొంగిచూసి వచ్చేద్దాం. ఎంతకాదన్నా ఒకప్పుడు ప్రాణస్నేహితులం కదా !”

“నన్ను దింపేసి వెళ్ళు నీకు పుణ్యం వుంటుంది. నే వెళ్ళేవలూ ఇంటిదగ్గర పనులన్నీ కూచుంటాయి”

అమె వైఖరి నన్ను పట్టుబట్టనియ్యలేదు.

గిరి వచ్చేలోగా కమలా, నేనూ పిచ్చాపాటీ మార్గ్లూడుతూ కూచున్నాం. ఇదే మంచి సమయం అని రావుగారి విషయం కదిపాను. కమ

“అంత ఆలస్యంగా వస్తే ఎలా? మూడున్నరై నా లక్క-
దుండాలి” అన్నాడు.

“మూడుగంటలకి కమల సిద్ధం అవగలదా? నాకోసారి, తనకోక
సారి కారు రావడం ఎందుకని నాలుగున్నర అన్నాను”

“కమల వస్తుందా?” సంతోషంగా ప్రశ్నించాడతను.

“కమల కీవాళ మేచ్ లేదా?” అన్నాను.

“నువ్వు ఆరేళ్ళక్రితం కమల గెలిచి మూడుగున్నర ?”
అన్నాడు. “అవును, నాకు మూడుగున్నర ఉన్నాయి. ‘మీ రావడం’ అనివాళ్ళ
అంటే నా ముగ్గురు ముగ్గురు కమల గెలిచి మూడుగున్నర గెలిచి
పెట్టి ముసలమ్మలై కూర్చుంటారు”

“కమలకి రుచించలేదు.”

“కమలా! నువ్వీలా ముభావంగా వుండడం బాగాలేదు. టూర్న
మెంటులో ఆడనన్నావు; కమల మెంబరుగా వుండనన్నావు. ఆట
చూద్దానికి చూడా రావడంలేదు. క్లబ్బులో అంతా నొచ్చుకుంటున్నాయి
తెలుసా?” అన్నాడతను మళ్ళీ.

“నొచ్చుకునే వాళ్ళంతా వొచ్చి ఈ యింటెడు పనీ చేస్తారా?”
అని అడిగింది కమల.

“నీ కెప్పుడూ ఒకే సాకు. ఎవరైనావంటే నేను పనివాళ్ళని
పెట్టననుకుంటారు” గిరి వెళ్ళిపోతూ అన్నాడు.

నేనెంతో పట్టుబడితేకాని కమల క్లబ్బుకి రావడానికి ఒప్పుకో
లేదు. నా కాశ్చర్యం వేసింది. ఒకప్పుడు ఆవిడ టెన్నిస్ అంటే చెవి
కోసుకునేది.

“ఈ క్లబ్బింటే నీ కిష్టంలేదా ?” అని అడిగాను. ఇక్కడి మనుష్యులు ఆవిడకి సరిపడలేదని నా అనుమానం.

"ఇష్టంలేకపోడం కాదు. నాకు నిజంగా తీరిక వుండదు" అంది.

“యేమిటంత పని ?”

“సంసారం చూసుకోవాలి గదా ! అన్నీ పనివాళ్ళమీద పడిలి
వెట్టేపంట ఇల్లు నిల్లు మనల్లే. పోనీ. చోట చూశావా ? చూడ ముందు
ఇక్కడ ఉన్న ముహూర్తాఫలం నాలో వాని బద్ధకరత చూచా వెట్టికి
నీ. అది ముహూర్తం. చూడ ముందు ముహూర్తం చూడ ది. నా వనపు
శూంది”

ఏలా సాగించాలో తెలియలేదు.

"నాతో మిక్సెడ్ డబుల్స్ ఆడాలా ?" అని అడిగాను.

“ఇందా పెన్నిన్ అడుతూ కూచోడానికె నేదేం చిన్నపిల్లని కాదు”

“అయితే మేమంతా చిన్నపిల్లల మంటావా ?”

“నీ సంగతి వేరు; నువ్వింకా బ్రహ్మచారివి”

“దానికి పెన్నిస్కి సంబంధం యేమిటి ?”

“పెళ్ళయిం తరువాత కూడా దేశదిమ్మరిలా పెన్నిస్ టూర్స్ మొట్ట చుట్టూ తిరుగుతా నంటావా యేం ? పెళ్ళాం కావాలో, పెన్నిస్ కావాలో నిరయం చేసుకుని మరీ పెళ్ళాడు” నవ్వింది.

“నవ్వుల కేంగాని, కమలా! నువ్వు చప్పకుండా నాతో ఈ ఊర్ని మెండులో ఆడాలి”

“అది మాత్రం అడక్కు. నేను రేకెట్ ముట్టుకుని మూడేళ్ళ పయినయింది”

“అయితే మళ్ళీ మొదలుపెట్టు”

“నూ ఇద్దరికీ సరిపడా తను అడుతున్నాడుగా, చాలు”
మళ్ళీ నవ్వింది కమల.

నాల్గో భోజనం ముగించుకున్నాడుగా మార్కెట్ చూచుని గిరీ,
మొదటి దశలో నెలకొని ఉన్న అడ్డంకును గొంచెం దూరంలో
వరండాలో కూర్చుని యేదో అల్లుకుంటూంది.

“మొదటి దశలో నెలకొని ఉన్న అడ్డంకును గొంచెం దూరంలో
గిరీతో. గిరీ మొహం సంతోషంతో వికసించింది.

నిజానికి నా కలా అనిపించలేదు. ఈ ఆరేళ్ళల్లోనూ అతని అలవాటగా దెబ్బతీసి వుంటుందనుకున్నాను కాని ఆ సాయంత్రం చూసిందాన్నిబట్టి అనుకున్నంత దిగజారిపోలే దనిపించింది. అంతే. అయినా, నీలం చెప్పి అతన్ని నొప్పించడ మెందుకని “ఓను” అన్నాను. దానితో అతని ఉత్సాహం ఎక్కువయింది.

“ఆ ఊటీ టూర్నమెంటుతో మానెయ్యకుండా వుంటే ఈపాటికి ఇండియన్ రేంజింగ్ లో వుండును. ఏమంటావ్ ?” అన్నాడు.

“లేనందుకు విచారించవలసిన పనిలేదు. అదృష్టవంతుడివి, మంచి భావ్యునీ. ఉద్యోగాన్నీ కూర్చి పెట్టుకున్నావ్ ?”

“అండరూ అదృష్టవంతుణ్ణనే వాళ్ళేకాని నా టెన్నిస్ ధ్యంసం అయిపోయినందుకు విచారించేవాళ్ళేవరూ కనిపించరు”

“నా మట్టుకి టెన్నిస్ కంటే ఉద్యోగమే ముఖ్యం అనిపిస్తుంది.

రేంకింగ్ మూన్నాళ్ళ ముచ్చటా, ఉద్యోగం, సంసారం బతికున్నాన్నాళ్లా అంటిపెట్టుకుని వుండేవీను"

"నే నొప్పుకోను. టూర్నమెంటు టెన్నిస్ నాకిచ్చే అనందం ఇంకేమీ ఇవ్వలేదు. అంతకంటే జీవితంలో కోరగలిగిందే ముంటుంది ? నిజానికి గతిలేక నే నీ ఉద్యోగం చేస్తున్నాను"

"ఉద్యోగంలో పదిలంగా వచ్చిని చున్నావు కాబట్టి అలా మాట్లాడుతున్నావు"

"గతాన్ని ముందుకు తీసుకు వెళ్ళాలి. నేను నా జీవితంలోని అందరినీ ముందుకు తీసుకు వెళ్ళాలి. నేను నా జీవితంలోని అందరినీ ముందుకు తీసుకు వెళ్ళాలి. నేను నా జీవితంలోని అందరినీ ముందుకు తీసుకు వెళ్ళాలి."

"నేను నా జీవితంలోని అందరినీ ముందుకు తీసుకు వెళ్ళాలి. నేను నా జీవితంలోని అందరినీ ముందుకు తీసుకు వెళ్ళాలి. నేను నా జీవితంలోని అందరినీ ముందుకు తీసుకు వెళ్ళాలి."

పైనల్ను నాడు రాత్రి ఆటగాళ్ళకీ, మెంబర్లకీ క్లబ్బు డిన్నర్ యేర్పాటు చేసింది. నేనెంతో పట్టుబడితే కాని కమల రావడానికి ఒప్పుకో లేదు. మేం వెళ్ళేసరికి క్లబ్బు కోలాహలంగా వుంది. ఇద్దరు ముగ్గురు జట్లుగా జనం విడిపోయి అరుచుకుంటూ, నవ్వుకుంటూ ఆనందిస్తున్నారు. సెక్రెటరీ చేతిలో డ్రింక్ పట్టుకొని అందరినీ నిశ్శబ్దంగా వుండమని హెచ్చరించాడు. "ఈ డ్రింక్ టూర్నమెంట్లో గెలిచిన వ్యక్తుల ఆరోగ్యానికి" అని 'టోస్ట్' చెప్పాడు. అంతా చప్పట్లు చరిచారు. కొందరు గెలిచిన వ్యక్తుల ఆట గురించి వివరంగా మాట్లాడారు. తరువాత ఒక వ్యక్తి లేచి గిరికి 'టోస్ట్' చెప్పాడు. "ఇది ఇటువంటి టూర్నమెంట్లు ఎన్నో గెలవగల సామర్థ్యంగల వ్యక్తి ఆరోగ్యానికి" అని అరిచాడు. క్లబ్బంతా చప్పట్లతో మునిగిపోయింది. ఇంకొక వ్యక్తి లేచి గిరి ఆటని ప్రశంసించాడు.

“ఈయన కూడా పేరుపొందిన ఆటగాళ్ళలాగా డేశం అంతటా తిరిగి అడితే నేషనల్ షాంపియన్ షిప్పు గెలవడానికి సందేహం లేదు”

హాల్లో గొంతుకలు “హియర్, హియర్” అన్నాయి. ఇంకొక వ్యక్తి లేచాడు. ఇంతలోనే కమల వచ్చి తన్ని ఇంటికి తీసుకువెళ్ళమని అడిగింది.

“తలనొప్పిగా వుంది” అంది.

“గిరినో చెప్పి వస్తాను” అన్నాను.

“గిరినో చెప్పి వస్తాను” అన్నాను. “గిరినో చెప్పి వస్తాను” అన్నాను. “గిరినో చెప్పి వస్తాను” అన్నాను.

కారు కొంతదూరం వెళ్ళాక కమల అడిగింది.

“నిన్నొకటడుగులాను; నిజం చెప్తావా?”

“తెలిస్తే తప్పకుండా చెప్తాను”

“గిరి చెప్పిన గురించిన ఆ మాటలన్నీ నిజమేనా?”

నాకేం చెప్పాలో తెలియలేదు.

“ఇక్కడి వాళ్ళందరికీ అతని ఆటంటే చాలా అభిమానం ఉన్నట్టుంది” అన్నాను.

“నీ ఉద్దేశం ఏమిటి? నువ్వు దీనిలో ప్రవేశం వున్నవాడిని”

“నువ్వేమీ అనుకోవుగదా?”

“అనుకోను”

“అయితే విను. గిరిని గెలవగలవాళ్ళు ఇండియాలో ఊరి ఊరికి వుంటారు”

“ఇక్కడ ఎవరూ లేరు”

“ముక్కకి ముక్క అర్థం తియ్యకు కమలా! నేననేది ప్రస్తుతం అతని ఆట డూన్నమెంట్లు గెలవడానికి చాలదు”

“ఉద్యోగంవల్ల తనకి ఆడడానికి ఎక్కువ టైముండదు”

“ఐను”

“పైముండి ఆడగలిగితే రేంకింగ్ లోకి రాగలడంటావా ?”

“మధ్యలో నూనెయ్యకుండా వుంటే ఎంతవరకూ వచ్చేవాడో చెప్పలేను కాని, ఇప్పుడెంత తంటాలుపడ్డా ప్రయోజనంలేదు”

“ఎంచేత ?”

“గిరికి ఇప్పుడు ఇరవై ఎనిమిదేళ్ళు, ఐనా ?”

“ఐను”

“అలాగే ఇప్పుడు అంతా అలాగే వున్నారా ?”

“ఉహూ..”

“అలాగే ఇప్పుడు అంతా అలాగే వున్నారా ?”

“ఏమో ?”

“ఐనీ, యూనివర్సిటీలో ఆడేకాలంలో కూడా అతను ఏమంత పెద్ద ఆటకాడు కాదు. కృషి మంచి ఫలితాలు ఇచ్చి వుండేదేమో కాని అతను చెయ్యలేదు. ఆ కాస్త ఆటకూడా ఇప్పుడు మర్చిపోయాడు. ఇక్కడ క్లబ్బులో నలుగురినీ గెలిచి ఇండియా అంతా గెలవగలననుకొంటున్నాడు”

“ఈ ఉద్యోగం బెడదలేకపోతే ఇప్పటికైనా దేవిస్ కప్పుకి ఆడగలనని తన ధైర్యం”

“ఇంకా గిరికి పెన్నిన్ మీద మమకారం తగ్గలేదు. పాతకలలు మర్చిపోలేకుండా వున్నాడు”

“అంతే అంటావా ?”

“అంతేనేమో కమలా !”

ఇంటికి వెళ్ళేవరకూ మే మింకేమీ మాట్లాడుకోలేదు.

*

*

*

తరువాత నాలుగు నెలలకి మద్రాసు కెళ్ళవలసి వచ్చింది.
మాంట్‌రోడ్‌లో గిరి తటస్థుడై.

“నువ్వెప్పుడొచ్చావ్ ?” అన్నాను.

“ఇప్పుడిక్కడే వుంటున్నాను. మీ రేంకెడ్ స్టేషన్స్ పని పడ
తానులే” నవ్వాడు గిరి. నాకేమీ అర్థం కాలేదు.

“ఉద్యోగం వదిలేశాను” అన్నాడు మళ్ళీ.

“అంతమంచి ఉద్యోగమా ?”

[illegible]

అసలుకథ చెప్పాను పద :

కోల్ టీ తెమ్మని చెప్పి గిరి మొదలు పెట్టాడు.

“ఇదంతా కనుక పని. కదూర్ డూర్నమెంటు తిన్న బాగా కటిపి
నట్టుంది. ఆ డిన్నర్ రాత్రి నా అట గురించి స్నేహితులు మాట్లాడారు.
జాపకం వుందా?”

“ఉంది” అన్నాను.

“అప్పటినుంచీ నా ఆట వృధా పోనియ్యకూడదని ఒక చేపట్టు.
మద్రాసులో వ్యాపారంపెట్టి, టెన్నిస్ ఆడమని తన ఉద్దేశం”

“దబ్బు ?”

“తండిరి వున్నాడుగా !”

“అండ్రీ డబ్బుతో వ్యాపారం పెట్టమందా కమల ?” నా చెవులు నేనే నమ్మలేకపోయాను.

“ఆశ్చర్యంగా లేదా : ఆయన సొమ్ము దమ్మిడి అయినా ముట్ట
నన్నది. ఇప్పుడు తనే వెళ్ళి దబ్బు అడిగింది”

"అరస్సాత్తుగా ఎందుకు మనసు మార్చుకుంది ?"

“నా టెన్నిస్ కోసం నేను ఏ వింబిల్డన్ ఛాంపియన్ ల వురానను
కొంటుంది” సంతృప్తిగా నవ్వాడు గిరి.

తమం అలా అనుకోదంతేదనీ తనకి పోటీగా గిరిని ఆకర్షిస్తూ
వచ్చిన టెన్నిస్ లో అతని అసమర్థత నిరూపించడం కోసం కరడు గట్టిన
ద్వేషాన్ని సహితం మర్చిపోయి తండ్రిపంచ జేరిందనీ నేను గ్రహిం
చాను. కాని నా స్నేహితుడికి చెప్పడానికి నోరు రాలేదు. * * *

అనారాగం

“వన్ నో ట్రంప్”

“నో బిడ్”

“త్రీ స్పేడ్స్”

“నో బిడ్”

“ఫోర్ నో ట్రంప్స్”

“నో బిడ్”

“ఫయివ్ హార్ట్స్”

“నో బిడ్”

“సెవెన్ స్పేడ్స్”

రంగారావు కళావరు పది ఆడేడు. జస్టిస్ జగన్నాథం బద్దెనిమిది పాయింట్ల డమ్మి చెయ్యి కేబిల్ మీద పడుస్తూ, అయిదు స్పేడ్ ముక్కల్ని చూపించి పార్ట్నర్ని అడిగాడు.

“ఎలా వుంది ?”

“థాంక్యూ పార్ట్నర్ !” అంది మిసెస్ జగన్నాథం.

మిసెస్ జగన్నాథం ముందు ముందు పార్ట్నర్ని అడిగే ప్రశ్నలకు సరైన సమాధానాలు ఇవ్వలేకపోయింది. ఆమె జగన్నాథం గారితో పాటుగా ఉన్నాడు. మిసెస్ జగన్నాథం కవరు తీసి చింపాడు.

“ఎక్కణ్ణుంచి ?” మిసెస్ జగన్నాథం అడిగింది.

“ముందు నీ గ్రాండ్ స్లామ్ కానియ్, చెప్తాను”

“ఏం పరవాలేదు చెప్పు”

“అడేలప్పుడు ఇవన్నీ వట్టయిపోయి నీవే బిట్టై వచ్చివట్టే”

జస్టిస్ జగన్నాథం నవ్వేడు. ఆ సమయంలో ఆరితేరిన ఆటగాడు. మిసెస్ జగన్నాథం కొంతకాలం క్రితమే నేర్చుకోడం ప్రారంభించింది. క్లబ్బులో ఆడాలని ఆవిడకి సరదా. అయితే అది అంత రేపకయిన విషయం కాదు. బ్రిడ్జి ఆటగాళ్ళు ఏం చెయ్యమన్నా చేస్తారుగాని స్నేహితులు కానీ, ఎవరుకానీ, తప్పు ఆట ఆడితే మటుకు విమర్శించకుండా వుండలేరు. నేర్చుకునే వాళ్ళలో ఆడడం చాలా మందికి ఇష్టం వుండదు. కొత్తగా నేర్చుకునే రోజుల్లో వీళ్ళు పడే నయం, సంఘటన ఏ ర్యాం మందికోగాని జ్ఞాపకం వుండదు. జ్ఞాపకం వున్నవాళ్ళలో కూడా ఒక రకం మనస్తత్వం అలవడినట్టు కనిపిస్తుంది. ఒకప్పుడు సమస్యకి ఎంత నొచ్చుకున్నా, రాను బగ్గి నేర్చుకున్నాను కాబట్టి కొత్తగా నేర్చుకొనే

వాళ్ళు కూడా అదే విధంగా నెగ్గుతుని రావలసిందే ! ఏమయినా మిసెస్ జగన్నాథం క్లబ్బులో బిడ్డి ఆడడానికి ధైర్యం చెయ్యలేదు. ఇంటిదగ్గర నేపాళీలలో ఆడడంలో ప్రారంభం చేసింది. రంగారావు, ఆయన భార్య కూడా అటు నేర్చుకుంటున్నవాళ్ళే. అందుచేత రోజూ రంగారావు ఇంట్లోనో, జడ్డిగారి ఇంట్లోనో అటు సాగుచుంది. జస్టిస్ జగన్నాథం ఎవరెవరు ఎప్పుడు వప్పు అడేదో విడమర్చి చెప్పి, ఎలా ఆడాలో నేర్పుతాడు.

“బిడ్డి” మిసెస్ జగన్నాథం రోజుం అభినయించి అటు పడి పోయింది.

వాళ్ళు అన్నీ కూడా అటు అటు అలాంటిగా బిడ్డి వచ్చివున్న సోఫాలో కూర్చుని ఉత్తరం చదవడం ప్రారంభించాడు.

“మిసెస్ జగన్నాథం మిసెస్ జగన్నాథం మిసెస్ జగన్నాథం”
“మిసెస్ జగన్నాథం మిసెస్ జగన్నాథం మిసెస్ జగన్నాథం”
స్కోర్ పేడ్ మీద అంకెల్ని కూడుతూ మిసెస్ రంగారావు అంది.

“తబ్బుపోతే పోయింది, దాని విలువకి టీ అయినా తాగుదాం” అన్నాడు రంగారావు చేతిలో కేక్ తీసుకుంటూ.

“పదహారు పాయింట్లు! ఇలా అయితే మనం ఆస్తులు అమ్ముకో వలసిందే” అంది మిసెస్ రంగారావు.

వాళ్ళు పాయింట్లకి ఇరవై నయాపైసల చొప్పున ఆడతారు. అది స్వల్పం అని మిసెస్ రంగారావు అభిప్రాయం. జడ్డిగారు మాత్రం దాన్ని పెంచడానికి సనేమిరా ఒప్పుకోరు. ఇరవై నయాపైసలవరకూ అయితే పరవాలేదు. అంతకు మించితే జూదం చట్టవిరుద్ధం అని ఆయన అంతరాత్మ హెచ్చిస్తుంది.

ఈ కలుపుకున్న మిసెస్ జగన్నాథానికి ఉత్తరం విషయం జాపకం వచ్చింది.

“ఉత్తరం ఎక్కణ్ణుంచి జగన్” అమె అడిగింది.

“నిర్మల్ రాసింది”

“ఏమిటి విశేషాలు?”

“నిప్పటిగోతే. అతనికి ఉద్యోగం చూడమంటుంది”

“హావం. అంతగా అడుగుతుంటే సాయం చెయ్యకూడదా?”

“ఉద్యోగాలు ఇవ్వడానికి నే నేమిటో చెప్పమన్నా?”

జస్టిస్ జగన్నాథం విసుక్కున్నాడు.

“ఎవరికి ఉద్యోగం?” రంగారావు అడిగాడు.

“వెంకట్ కి” మిసెస్ జగన్నాథం సమాధానం ఇచ్చింది.

“వెంకట్ ఎవరు?”

“మా అల్లుడు; నిర్మల్ మొగుడు”

“అల్లుడు? నిర్మల్ మొగుడు? అలాంటిది ఉండదు”

రంగారావుకి తెలుసును, కాని అతని పేరు జ్ఞానకం రాజేను.

అందరూ నిర్మల్ మొగుడనే అంటారు.

“నిజంగా కావాలంటే అతనికి ఉద్యోగమే దొరకదా?” అన్నాడు రంగారావు.

“దొరక్కే ఇత తాపత్రయం”

మిసెస్ జగన్నాథం మాటల్లో మొగుడుమీద సాధింపు వుంది.

“ఇక్కడికి రమ్మనంకి, నే నిస్తాను” అన్నాడు రంగారావు.

రంగారావు ఫోర్బ్స్ ఎండ్ మెథీసన్ కంపెనీకి జనరల్ మేనేజరు. అతను, జగన్నాథం పాతికేళ్ళ క్రితం టర్-ఎట్-లా ఇంగ్లండులో ఒకే ‘ఇన్’ నుంచి చదువుకున్నారు జగన్నాథం మూడేళ్ళక్రితం హైకోర్టుజడ్జి అయి హైదరాబాదు వచ్చినప్పుడు, పాత పరిచయాన్ని పురస్కరించుకొని రంగారావు, భార్య జడ్జిగారింటికి వెళ్ళేరు. జగన్నాథం దంపతులకీ, వాళ్ళకీ బాగా కలిసి స్నేహం వృద్ధిపొందింది.

“థాంక్స్ రంగా !” అన్నాడు జస్టిస్ జగన్నాథం. ఉద్యోగం వేయించాలని వుంటే నీతో ఎక్కడో సంప్రదించేవాణ్ణి. వెంకట్ ఉద్యోగం చెయ్యడం నా కిష్టంలేదు.

“ఏం ?” అన్నాడు రంగారావు.

“అతను రాయమగ పైకి వస్తాడని నా నమ్మకం”

“అయితే అది అతని దేవుని వుంచవలసిందే. ఉద్యోగాలు చేసి మనం సంపాదించే దెంత ? దాచేదెంత ?”

“అయితే అది అతని దేవుని వుంచవలసిందే. ఉద్యోగాలు చేసి మనం సంపాదించే దెంత ? దాచేదెంత ?”

“డబ్బు మాట సరే రంగా ! వెంకట్లాటి వాడు అఫీసు బల్ల ముందు కూర్చుంటే కాగితాలపైన చింతలుచేస్తూ కాలం గడిపేయడం అన్యాయం”

“యువర్ లార్డ్ - షిప్ కి మా ఉద్యోగాలమీద సరయిస అభిప్రాయం వున్నట్టులేదు” రంగారావు నవ్వేడు.

“సారీ రంగా !” అన్నాడు జస్టిస్ జగన్నాథం. “అన్ని ఉద్యోగాల గురించి నే ననడంలేదు. మన పలుకుబడి వుపయోగించి వేయించిన ఉద్యోగాల్లో అంతకంటే ఏం పని వుంటుంది ?”

“నిజమే” అన్నాడు రంగారావు.

“మన పలుకుబడివల్ల వచ్చిందని జీతం ఇవ్వడం మానెయ్యరు కదా !”

మిసెస్ జగన్నాథం అడ్డు తగిలింది. ఆమె మాటల్లో వ్యంగ్యం జస్టిస్ జగన్నాథాన్ని చికాకు పరిచింది.

“జీతం, జీతం” అన్నాడు.

"అంతేకాదు. ఎయిర్ కండిషన్డ్ ఆఫీసు, విదేశాల్లో విహారాలూ, ఇంకా ఏమిటి రంగా ?"

రంగారావు వైపు చూసింది మిసెస్ జగన్నాథం.

ఫోర్స్ ఎండ్ మెథీరన్ కంపెనీకి ఎయిర్ కండిషన్డ్ ఆఫీసు
గదులున్నాయి. ఏకాదశికాక నెల కంపెనీ ఖర్చుమీద భార్యాపిల్లలతో
నివాసీ కుటుంబాదు నడిచినా, బాస్కితో, మున్సిసిరీ మా ఏవో పిలవ
సాగినా నీవూ వున్నావని ముగ్గురూ బాగోగని ముగ్గురూపాదు ఏదో
అంతా అంతా అంతా అంతా అంతా అంతా అంతా అంతా అంతా
అంతా అంతా అంతా అంతా అంతా అంతా అంతా అంతా అంతా

గారావు నూట్టాడలేదు; చిరునవ్వు నవ్వేడు.

చేస్తావా ఏమిటి ?" అన్నాడు జస్టిస్ జగన్నాథం.

“సుశీ తలుచుకుంటే వేయించలేదా ?”

నవ్వేడు రంగారావు.

“అసిస్టెంట్ కి మాత్రం ఏమంత తక్కువ రాదుగా !” అంది మిసెస్ జగన్నాథం.

అది నిజమే. బ్రిటిష్ పద్ధతుల్లో నడిచే కంపెనీలకి రెండు గ్రేడ్లు వుంటాయి. కవెనెంటెడ్ గ్రేడులో ఆఫీసర్లుగానే తీసుకుంటారు. అన్ కవెనెంటెడ్ గ్రేడ్ లో గుమాస్తాలూ, వాళ్ళూ వుంటారు. అసిస్టెంట్ కవెనెంటెడ్ ఆఫీసరు, దగ్గర దగ్గర వెయ్యి రూపాయల జీతం వస్తుంది. జనరల్ మేనేజరుకి మూడేళ్ళ కొకసారి విదేశాల్లో సెలవు ఇస్తే అసిస్టెంటుకి అయిదేళ్ళ కొకసారి ఇస్తారు. అలాగే అన్ని సౌకర్యాలూను.

“వెంటర్ ఇప్పుడే అంత సంపాదించలేక పోవచ్చు. కాని ముందు ముందు ఉద్యోగాల్లో ఎవరూ సంపాదించలేనంత సంపాదిస్తాడు. నా

మాట నమ్ము. ఈ విషయాల్లో కాస్తో మాస్తో అనుభవం వున్నవాణ్ణి” అన్నాడు జస్టిస్ జగన్నాథం.

“సంపాదించవలసిందే ఆ మహా పట్నంలో” అంది మిసెస్ జగన్నాథం.

“ఏం. అక్కడ మార్కెట్ సంతాపించిన వాళ్ళు లేరా?” అనిగాడు జస్టిస్ జగన్నాథం.

“అవును, అక్కడ మార్కెట్ సంతాపించిన వాళ్ళు లేరా?” అనిగాడు జస్టిస్ జగన్నాథం. “అవును, అక్కడ మార్కెట్ సంతాపించిన వాళ్ళు లేరా?” అనిగాడు జస్టిస్ జగన్నాథం. “అవును, అక్కడ మార్కెట్ సంతాపించిన వాళ్ళు లేరా?” అనిగాడు జస్టిస్ జగన్నాథం.

“కొంతకాలం ఆగి వస్తాడు”

“ఏం ?”

“అప్పుడు అక్కడ మార్కెట్ సంతాపించిన వాళ్ళు లేరా?” అనిగాడు జస్టిస్ జగన్నాథం. “అవును, అక్కడ మార్కెట్ సంతాపించిన వాళ్ళు లేరా?” అనిగాడు జస్టిస్ జగన్నాథం. “అవును, అక్కడ మార్కెట్ సంతాపించిన వాళ్ళు లేరా?” అనిగాడు జస్టిస్ జగన్నాథం.

“నీ పిచ్చినమ్మక మే నీకు” అంది మిసెస్ జగన్నాథం. మొదటి సారి వెంకటరమణుని చూసినప్పుడే జగన్నాథానికి అతని సామర్థ్యంలో నమ్మకం కుదిరింది. అప్పుడు జగన్నాథం రాజమండ్రిలో డిస్ట్రిక్టు ఎండ్ సెషన్స్ జడ్జిగా వుండేవాడు. వెంకటరమణ తన సమక్షంలో ముద్దాయి తరపున లాయరుగా వాదించాడు. ఖాసికేసు, పల్లెటూళ్ళో రెండువైలా మధ్య కక్షలు. ముద్దాయి ముగ్గురి మనుష్యుల్ని నిజాం రణంగా పొట్టా పెట్టుకున్నాడని ప్రాసిక్యూషన్ కేసు. దరిశిక్ష అప్పీలే అద్విష్టమే జమకున్నారంతా. పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ కి సహాయం చెయ్యడానికి హేమా హేమయ్యన లాయర్లు, ప్రాసిక్యూషన్ కేసు చాలా కట్టుదిట్టంగా తయారుచేశారు, అయితే ‘కుర్రప్పీడరు’ తేగ్గా వాదించడం కాదని అందరికీ గట్టినమ్మకం.

వల్లెత్ పాసిర్యూటర్ ముద్దాయిమీద ఆరోపణలు పెరిగిన తరువాత వెంకటరమణ తన క్లయంటు తనపున వాదించడానికి లేచి కోర్టుంటా ప్రతిభవనించేలా ముద్దాయి నిర్దోష అని ఉద్ఘాటించాడు. పాసిర్యూటర్ కేసు అబద్ధాలపట్ల అన్నాడు. న్యాయాన్ని ఉద్ధరించడానికి ఏల్పటమైన వల్లెత్ పాసిర్యూటరు పోలీసులు తెచ్చిన ప్రతి కేసు గెలవడమే తమకుండా పెట్టుచుని సజానిజాలు పెప్పిపుచ్చడం శోచనీయం అన్నాడు.

వల్లెత్ పాసిర్యూటర్ ముద్దాయిమీద ఆరోపణలు పెరిగిన తరువాత వెంకటరమణ తన క్లయంటు తనపున వాదించడానికి లేచి కోర్టుంటా ప్రతిభవనించేలా ముద్దాయి నిర్దోష అని ఉద్ఘాటించాడు. పాసిర్యూటర్ కేసు అబద్ధాలపట్ల అన్నాడు. న్యాయాన్ని ఉద్ధరించడానికి ఏల్పటమైన వల్లెత్ పాసిర్యూటరు పోలీసులు తెచ్చిన ప్రతి కేసు గెలవడమే తమకుండా పెట్టుచుని సజానిజాలు పెప్పిపుచ్చడం శోచనీయం అన్నాడు.

ముద్దాయి ఆత్మ సంరక్షణకోసం ముగ్గురి పాత్రాలు తీయవలసి వచ్చిందని వెంకటరమణ వాదం. దెబ్బలాట జరిగినచోటకి వెళ్ళి ప్రతి విషయాన్నీ అతను శల్యపరీక్ష చేశారు. కర్రసాము నేర్చుకున్నాడు. సీట్ కాలన దగ్గర కాపలా కాస్తున్న ముద్దాయిని కందఘామి ఘాహందులు గట్టు తీసెయ్యమని అడగడం, ముద్దాయి నిరాకరించడం, కోపంతో రెచ్చి పోయి రెండోపక్షం వాళ్ళు కత్తులు తీసుకుని ముద్దాయిమీద పడడం, ముద్దాయి కర్రతో వాళ్ళని ఎదుర్కోడం, ఆ దెబ్బలాటలో ముగ్గురి పోయాడని పోవడం అంతా ఎలా జరిగివుంటుందో కోర్టు హయలోజీని చూపించాడు. ముద్దాయికి తగిలిన దెబ్బలన్నీ వెనకనుంచి గొట్టినవే అని నిరూపించాడు. పాత్రాలు గడించుకోడానికి కర్ర వుపయోగించక తప్ప లేదన్నాడు.

వెంకటరమణ ఏకాగ్రత, అతనిరీతిలో రీక్షత, అతని మాటల్లో శక్తి జగన్నాథాన్ని ఆకర్షించాయి. అయిదుగా వెంకటరమణకి మంచి భవిష్యత్తు వుందనుకున్నాడు.

“నా అభిప్రాయం మార్చుకోవలసిన అవసరం ఇంతవరకూ రాలేదు” అన్నాడు జస్టిస్ జగన్నాథం.

“ఇప్పటిమాట సరే, ముందు పరిస్థితి ఏమిటి ?” అంది మిసెస్ జగన్నాథం.

“నీ మాటల్ని చెప్పడానికి బాబట్టి నీకింకా మంచిదేమీ ఉంది. ముందు ముందు అతని ప్రాక్టీసు ఇంకా బాగుంటుంది”

“సాంబశివయ్యగా రేమన్నారో జ్ఞాపకం వుందా ?”

అప్పుడు సాంబశివయ్య పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ గా వుండేవాడు. అప్పుడప్పుడు బ్రిడ్జి ఆడడానికి జగన్నాథం ఇంటికి వచ్చేవాడు. ఒకసారి అట చాలించిన తరవాత కడుర్లలో వెంకటరమణ విషయం వచ్చింది.

“ఆడంబర మేకాని, అసలు సత్తువలేదు” అన్నాడు సాంబశివయ్య.

“కుంగిరనం, అదే సర్దుకుపోతుంది” అన్నాడు జగన్నాథం.

“క్షమించాలి. కుంగిరనంలో చెయ్యవలసింది ‘లా’ పుస్తకాలు చదువుకోడం, సీనియర్ లాయర్ల పద్ధతులు చూసి నేర్చుకోడం కాని, నలుగురు పెద్దకాపుల్నీ, తాగుబోతుల్నీ వెంట పడేసుకుని బజార్లో వ్రాగ లాబులు కొట్టడంకాదు” అన్నాడు సాంబశివయ్య.

సాంబశివయ్య మాటల్లో కష్టంవున్నా, పూర్తిగా నిజం లేకపోలేదు. వెంకటరమణ పద్ధతులు విచిత్రంగా వుంటాయి. తక్కిన లాయర్ల కివి రుచించలేదు. దానికి రెండు కారణాలు వున్నాయి. మొదటిది : కొత్తగా

సాంబశివయ్యకి విప్పి చెప్పడానికి ప్రయత్నించి విఫలమయ్యాడు.
సాంబశివయ్య జగన్నాథం చెప్పిందంతా విని అన్నాడు.

“మీరు పైపై మెరుగులు చూసి మోసపోతున్నారు”

“మెరుగులే కాదు సాంబశివయ్యగారూ!” అన్నాడు జగన్నాథం.

బాగా ఆర్జిస్తున్నాడనికూడా విన్నాను”

“ఇప్పుడొస్తుందేమో కాని. అట్టే కాలం నిలబడదని నా ఉద్దేశం”

అన్నాడు సాంబశివయ్య; అక్కడ నిన్ను వాళ్ళంతా పెంచుతున్నాడు. ఆ విషయం ఇప్పుడు మిగిలే జగన్నాథం గుర్తుకి తెచ్చింది.

“మీరు ఇప్పుడు అక్కడ ఉన్నారా? నోయారా?” అన్నాడు

జస్టిస్ జగన్నాథం.

“తండ్రి, కూతురూ కలిసి నామాట పడనిస్తేనా?”

అది నిజం కాదని అవిడకి తెలిసినా కోపంతో అంది.

నిర్మల వెంకటరమణని పట్టి వెళ్ళుతుంటానని చెప్పినప్పుడు జగన్నాథం “తొందరపడి చేసుకోవద్దు. బాగా ఆలోచించుకో” అన్నాడు.

వెంకటరమణ తండ్రి రాజమండ్రి దగ్గర చిన్న పల్లెటూళ్ళో కరణం. వన్నెందేళ్ళు వచ్చేవరకూ వెంకటరమణ అక్కడే పెరిగాడు. తరువాత చదువుకని రాజమండ్రి వచ్చాడు. అక్కడ బి. ఏ. ప్యాసయి వార్టరులో ‘లా’ పరీక్షకి చదివాడు. అరెండు ఎరిగిన జీవితం, పెరిగిన వారా వరణం నిర్మలకి కొత్త. నిర్మల చిన్నతనం నుంచీ ఇంగ్లీషు స్కూల్లో చదువుకుంది. అయిదేళ్ళప్పుడే కోటగిరి స్పర్శ స్కూల్లో చేరింది. తరువాత లవ్ దేవ్ లోనూ, బ్రిక్స్ స్కూల్లోనూ చదివి, పెరిసిడెన్సీ కాలేజీలో డిగ్రీకోర్సు చదివింది.

“వెంకటరమణ తెలివయినవాడు; మంచివాడు. కాని పెళ్ళాడే ముందు చూసుకోవలసినవి ఈ రెండే కాదు.” అన్నాడు రూబిత్ జగన్నాథం.

“పరవాలేదు” అంది నిర్మల.

మిసెస్ జగన్నాథానికి నిర్మల పెళ్ళి చేసుకుంటాననడమే బ్రహ్మా నందమయింది. రెండేళ్ళుగా కూతురు పెళ్ళి వాయిదా వేస్తూంది. త్వరగా చేసుకోకపోతే వయసుమీరి పోతుందని అవిడ బాప. పైగా వయసు వచ్చిన పిల్ల పెళ్ళి వాస్తవం అవిడకో శంక రేపింది. మద్రాసులో ఉన్నప్పుడెవన్నయినా పేమింది వండించ బడిందేమోనని అనుమానం వేసింది. అంత జడ్జిగారిని కొని ఏమీ లేదనే సమాచారం ఇచ్చింది. అంతే జగన్నాథుడు కూతురు పెళ్ళిదాని తర్వాత తెలిసిన యువకుల్లో మొట్టమొదట వచ్చిన పెళ్ళి సమాచారం నేర్పడం చేస్తూనే ఉంది. వాళ్ళం వచ్చి కలిసి నిర్మల అవిడ పెళ్ళి చేసుకుంటాననడం అవిడకి అశ్చర్యం వేసింది. అంతటా ఉన్నా పెళ్ళి కలవరమన్నది వాళ్ళిద్దరూ కాదు. జగన్నాథుని పెళ్ళి అర్థమేమిటో అర్థంలేక ఉన్నట్లుగా ఉండేది. వెంటనే అనుమానంపల్ల జగన్నాథుడు అతన్ని పిలిచి ఎప్పుడయినా ప్రోత్సహిస్తూ ఉండేవాడు. వెంకటరమణ ఏదయినా సెలవు కోజాన జడ్జిగారింటికి వెళ్తావుండేవాడు. ఒకసారి వెళ్ళినప్పుడు నిర్మలని కలుసుకున్నాడు. ఆమె అతనిని ఎంతో ఆకర్షించింది. అప్పట్నుంచీ ఆమెతో మాట్లాడడంకోసం తరువాత జడ్జిగారింటికి వెళ్ళడం మొదలు పెట్టేడు. కొంతకాలానికే వాళ్ళ స్నేహం ప్రేమగా మారి పెళ్ళి చేసుకోడానికి నిశ్చయం చేసుకున్నారు.

“ఇద్దరికీ ఇష్టమయితే నామా యిష్టమే” అన్నాడు జగన్నాథం. మిసెస్ జగన్నాథానికి ఇంగ్లండు వెళ్ళి వచ్చిన అల్లుడిమీద పున్నా ఈ పెళ్ళికి అడ్డు చెప్పలేదు. అవిడకి కావలసింది కూతురికి నచ్చడం, డబ్బుండడం. వెంకటరమణకి కొద్దో గొప్పో ఆస్తి వుంది. పార్టీక్టులో ప్రవేశించి నాలుగేళ్ళు నిండకుండానే బోలెడు సంపాదిస్తున్నాడు. చాలా తెలివయినవాడని జగన్నాథం ఎప్పుడూ చెబుతూనే వున్నాడు. అంతకుమించి అప్పుడు అవిడ ఆలోచించలేదు. ఇప్పుడు కూతురు అదేవనిగా మొగుడికి

ఉద్యోగం చూడమని రాయడంతో అవికతో మునుపులేని శంకలు బయల్పడి
 రాయి. వెంకటరమణ సంపాదనతో సుసారం గడవడం లేదేమో ?
 నిర్మలకి అతనితో సామరస్యం కుదరడం లేదేమో ? ఆ చిన్న డిక్లొ
 నిర్మల వుండలేకపోతుందేమో ? ఈ ఆలోచనల్తో అనిడ హృదయం
 అర్ధమైపోయింది. చేతిలో టీ కప్పు బల్లమీదపెట్టి మొగుడి దగ్గరకి
 జరిగింది.

"పెళ్ళాయాక నిన్నుల ఇంటికి వెళ్ళనోరేదు. ఈ దసరాకి వెళ్ళదామా ?" అంది.

అక్కడికి వచ్చింది. ఏరవాత ఏదో ఒక అడ్డు రావడం, పెట్టుకున్న
ప్రయాణం పడకపోవడం జరిగింది.

“సరే వెళ్ళాం” అన్నాడు జస్టిస్ జగన్నాథం.

“నుశి తలుచుకుంటే ఏమయినా సాధించగలదని నేను చెప్పలేదూ ?” అన్నాడు రంగారావు.

“మీరు కూడా రాహుదదూ , ఆక్కణ్ణుంచి వెంకట్ పోలాల్లోకి,
తోటల్లోకి పోవచ్చు; హాయిగా వుంటుంది” అంది మిసెస్ జగన్నాథం.

“థాంక్స్, సుశీ ! ఇంతెప్పుడయినా చూద్దాం. ఇప్పుడు నేను ఇక్కణ్ణించి ఒక్కరోజు కూడా కదలడానికి వీలేదు” అన్నాడు రంగా రావు.

“మా బదులుకూడా మీరే అనందించి రండి” అంది మిసెస్ రంగారావు.

అల్లుడిలో జస్టిస్ జగన్నాథానికి ఏదో ప్రబలమైన మార్పు కనిపించింది. ఎంత ప్రయత్నించినా దేంట్లోనో అంతపట్టలేదు. ఏదో మార్పు. ఏదో వెలితి అంతే. వెంకటరమణలో మాట్లాడడామని అఫీసు దగ్గరకి వెళ్ళాడు జస్టిస్ జగన్నాథం. వెంకటరమణ లోపలిగదిలో కూర్చుని రాసుకుంటున్నాడు. ఒక గుమాస్తా బయట వరండాలో రికార్డు తిరిగేస్తున్నాడు. అంతా ప్రశాంతంగా, నిర్మలంగా ఉంది. ఆయనకి ఆశ్చర్యం చేసింది. వెంకట అక్కటం ఏమయిపోయింది ? అతని అనుచరులూ, అదమముడూ, శిష్యులూ మల్లాది పిల్లలూ ? జస్టిస్ జగన్నాథానికి ఎందుకీ ఇంత విశ్రాంతి ? ఏమి జరిగిపోయింది.

అల్లుడు, పొంబిరెడ్డి, అల్లుడిలోని కావ్యమైనది అల్లుడు. అల్లుడు అందంగా, అందమైన ముద్రా, అందమైన నవ్వు. అందమైన నవ్వు వెళ్ళుతున్నాడు. అందమైన అందమైన నవ్వు వెళ్ళుతున్నాడు. చేతులూ, అటలూ గురించి విమర్శించారు. డిశ్చో లాయర్లని గురించి మాట్లాడుకున్నారు. తరవాత వెంకటరమణ ప్రసక్తి వచ్చింది.

“సంపాదన అంతలేదేమోకాని, మనవాడు ఒక దారిన పడుతున్నాడు” అన్నాడు సాంబశివయ్య.

“అర్జన లేకుండా ఏంచేసి ఏం లాభం” అన్నాడు జస్టిస్ జగన్నాథం.

“వెంటనే సంపాదించికపోతే పస్తుండాలా ?”

“అలాకాదు. అయినా ఈ తావత్రయం అంతా డబ్బుకోసమే గదా !”

“అదే వస్తుంది డబ్బు నెమ్మదిగా. పెళ్ళి సృణ్యమా అని పొగరూ, దురుసుతనం తగ్గాయి. క్రమంగా అన్నీ అలవడతాయి” అన్నాడు సాంబశివయ్య.

నిర్మల కళ్ళలో నీళ్ళు తిరిగాయి. పక్కకి తిరిగి విడిలించుకుంది.

“ఇదంతా నువ్వు చేసుకున్నదే” అందామనుకున్నాడు.

“ఏమన్నా వొస్తుందా ?” అన్నాడు.

“మునుపటిలాగా లేదు” అంది నిర్మల.

“ఏం ?” అన్నాడు.

“ఏమో !”

“నరసయ్యా, రామప్పలూ కేసులు కేసులరావడం లేదా?” జస్టిస్ జగన్నాథం నిర్మలతో మాట్లాడుతూ అడిగాడు. ఆమెనకి ఎప్పుట్లో, కోర్టు వెళ్ళిన మరేదీ అనుభవం ఉన్నదా? అని అడిగింది. నిర్మలగలడం యిష్టంలేక చూసి చూడనట్టు డిజుకున్నాడు.

“ఇప్పుడు చాళుని జేర్చడంలేదు” అంది నిర్మల.

“ఎం ?”

“ఏమో !”

తరవాత ఏమడగాలో ఆయనకి తోచలేదు. నిర్మలే అంది.

“ఏదైనా ఉద్యోగం చూసిపెడితే బాగుంటుంది”

“ఉద్యోగం ఎందుకు నిర్మల్ !” అన్నాడు జస్టిస్ జగన్నాథం.

“ఎంతకాలం వున్నది తింటూ కూర్చోడం ?”

“అసలేమీ రావడంలేదా ?”

“మునుపటిలాగా ప్రయత్నం చేస్తున్నట్లు లేదు”

“నువ్వు అతని పనిలో జోక్యం చేసుకోకూడదు నిర్మల్ !”

అన్నాడు జస్టిస్ జగన్నాథం.

“నేనేం చేశాను ?”

“వెంకట్ పద్ధతులు మార్చడానికి ప్రయత్నంచేకూడదు”

“ఏ పద్ధతయితే నాకెందుకు. ఇంత సంపాదించి పడెయ్య మంటాను. అంతే ! ఇప్పుడు ఇద్దరమేకాదుగా, పాపతోకలిసి ముగ్గురం”

“ఔను” అన్నాడు జగన్నాథం.

“నాకంతా అయోమయంగా వుంది. వెంకట్ ఇలా మారిపోతాడను కోలేదు” అంది నిర్మల.

అప్పుడే వెంకటరమణ ఆఫీసునుంచి వచ్చాడు.

“నేను భోజనాల సంగతి చూస్తాను” అని నిర్మల వెళ్ళిపోయింది. వెంకటరమణ మామగారిలో కబుర్లతోకి దిగాడు.

“ప్రాక్టీసు ఎలా వుంది ?” జస్టిస్ జగన్నాథం అడిగాడు.

“వాగానే వుంది” అన్నాడు వెంకటరమణ.

“ఎంత వస్తూంది ?”

“అట్టే రావడంలేదు”

“ఏం ?”

లన్నీ వదిలేశాను” అన్నాడు వెంకటరమణ.

“నీపని వారసుకు యివ్వాలి. చూడు. ముడు. కోర్టులోనేకదా ! అక్కడికి వెళ్ళకపోలే ఎలా ?” జస్టిస్ జగన్నాథం అడిగాడు.

“ఇక్కడ కోర్టులో వాతావరణం నాకు సరిపడడంలేదు. హైదరాబాదు వచ్చేద్దా మనుకుంటున్నాను” మునుపు వెంకటరమణ ఇలా మాట్లాడితే జస్టిస్ జగన్నాథం ఆశ్చర్యపోయేవాడు. ఇప్పుడు ఈ మాటలు అతని నోటికి అతికినట్టు సరిపోయాయి. వెంకటరమణ రూపురోనూ, రీతిరోనూ కూడా ఎంతో మారిపోయాడు. సామ్యత, నెమ్మది అలవడ్డాయి.

“ఇక్కడి వాతావరణాని కే మొచ్చింది ?” అన్నాడు జస్టిస్ జగన్నాథం.

“మీరు జస్టిస్ గా పెండిమీద కూర్చుంటారు కాబట్టి మాపాట్లు తెలియవు. నానగడ్డి కరచి, అన్ని కాలవాళ్ళనీ పట్టుకుని పాటలాడారీ మేం.

నే నిన్నాళ్ళ పని సంపాదించడానికి ఎన్ని అవతారాలు ఎత్తానో తెలిస్తే మీరు అసహ్యం వేస్తుంది" అన్నాడు వెంకటరమణ.

తనకి తెలిసిన విషయాలు గుప్తంగా ఉంచడమే ఉత్తమం అని తోచింది జస్టిస్ జగన్నాథానికి.

మళ్ళీ వెంకటరమణ అన్నాడు.

"జానం, నిర్మల్ మార్కెట్ పంత్ కాలం నాకోసం ఇక్కడ పది ముగ్గురు ఉంది. వీరిలో నేను హైదరాబాదు వచ్చేయ్యాతి"

అప్పుడు వచ్చి భోజనాలకి వెళ్ళమంది. జస్టిస్ జగన్నాథం తనవారి తింటావన్నాడు.

అప్పుడు అక్కడ ముగ్గురు ఉన్నట్లుంది. అందులో నిర్మల్ పది ముగ్గురు ఉంది. వీరిలో నేను హైదరాబాదు వచ్చేయ్యాతి"

అప్పుడు వచ్చి భోజనాలకి వెళ్ళమంది. జస్టిస్ జగన్నాథం తనవారి తింటావన్నాడు.

అప్పుడు అక్కడ ముగ్గురు ఉన్నట్లుంది. అందులో నిర్మల్ పది ముగ్గురు ఉంది. వీరిలో నేను హైదరాబాదు వచ్చేయ్యాతి"

అప్పుడు వచ్చి భోజనాలకి వెళ్ళమంది. జస్టిస్ జగన్నాథం తనవారి తింటావన్నాడు.

అప్పుడు అక్కడ ముగ్గురు ఉన్నట్లుంది. అందులో నిర్మల్ పది ముగ్గురు ఉంది. వీరిలో నేను హైదరాబాదు వచ్చేయ్యాతి"

"వెంకట్ ఎక్కడ ?" ఆయన అడిగాడు.

"కోర్టుకి వెళ్ళిపోయారు" అంది నిర్మల.

"నిర్మల్ ?"

నిర్మల చేతిలో పళ్ళెం సైడ్ డిర్ట్ మీద పెట్టి వెనక్కి తిరిగి చూసింది.

"మీరు మారో హైదరాబాదు వచ్చేయ్యాండి. వెంకట్ కి ఉద్యోగం కోసం ప్రయాణం చేద్దాం" అన్నాడు జస్టిస్ జగన్నాథం. * * *

గొళ్ళ వేవడ

క్రిల్లిక్ సన్ అండ్ కంపెనీ ఎయిర్ కండిషన్స్ విడిబర్న్ రూమ్ లో సోమయ్య పరధ్యానంగా ఫార్ట్యూన్ పత్రిక తిరగేస్తూ కూర్చున్నాడు. ముందు బల్లమీద ఇంకా మెచ్చ్యరీ, టైమ్, స్యూమార్కర్, విజినెస్ పీక్ కామర్స్, కేపిటల్ స్టాక్ మార్కెట్ బులిటెన్లు, ఎయిరిండియా ఇంటర్నేషనల్ ఎక్రకటన కాగితాలూ క్లాలుగా పడివున్నాయి. అతని మనసు వాటిమీదలేదు. త్వరగా వచ్చిన పని ముగించుకుని పెళ్ళి పోవాలని వుంది,

“అయితే, పల్లవి కొండల్లోపుండే మీలాంటి అదృష్టవంతులు మా ప్రాంతంలో ఎంతలు భరించలేకుండా వుండాలి. చాహమయినా తీరు రుంది. పీకర్ పుచ్చుకోండి” అంటూ ప్యూన్ కోసం బజ్జర్ నొక్కాడు చిన్నప్ప.

కోమయ్య బట్టలు మార్చిం ఎండలు తట్టుకునేందుకు ఉపయోగ పడేలాగేపు. అప్పై. బ్లీడ్ మాటు వేసుకున్నాడు. వెడల్పాటి టై ని మూడువంతులు వెయిస్ట్ కోటులోకి తోసేశాడు.

“అయితే, బట్టలు మార్చిం నా భార్యని మార్చిపెట్టి పచ్చాడు. అదృష్టవంతులు మాటు వేసుకున్నాడు. వెడల్పాటి టై ని మూడువంతులు వెయిస్ట్ కోటులోకి తోసేశాడు.” అన్నాడు సోమయ్య.

నేం పిలుద్దాం” అన్నాడు చిన్నప్ప.

“అయితే, అదృష్టవంతులు మార్చిపెట్టి పచ్చాడు. అదృష్టవంతులు మాటు వేసుకున్నాడు. వెడల్పాటి టై ని మూడువంతులు వెయిస్ట్ కోటులోకి తోసేశాడు.” అన్నాడు సోమయ్య.

“అయితే, అదృష్టవంతులు మార్చిపెట్టి పచ్చాడు. అదృష్టవంతులు మాటు వేసుకున్నాడు. వెడల్పాటి టై ని మూడువంతులు వెయిస్ట్ కోటులోకి తోసేశాడు.” అన్నాడు సోమయ్య.

“పేనేజరు ఆఫీసులో లేనట్టున్నారు” అన్నాడు సోమయ్య.

“అయితే, అదృష్టవంతులు మార్చిపెట్టి పచ్చాడు. అదృష్టవంతులు మాటు వేసుకున్నాడు. వెడల్పాటి టై ని మూడువంతులు వెయిస్ట్ కోటులోకి తోసేశాడు.” అన్నాడు సోమయ్య.

చిన్నప్ప ఇంటర్ కమ్యూనికేషన్ ఫోన్ అంది పుచ్చుకున్నాడు.

“అయితే, అదృష్టవంతులు మార్చిపెట్టి పచ్చాడు. అదృష్టవంతులు మాటు వేసుకున్నాడు. వెడల్పాటి టై ని మూడువంతులు వెయిస్ట్ కోటులోకి తోసేశాడు.” అన్నాడు సోమయ్య.

“గోపీనాథ్ కూడా పెళ్ళాడన్నమాట. మా ఎరువుల డిపార్ట్

“అడుగో, మాంకూ ఇక్కడే వున్నాడు” అన్నాడు సోమయ్య. మాంకూ పళ్ళికెలిస్తూ ముందుకు వచ్చి చేతులు కట్టుకుని నుంచున్నాడు. మొహం ముడతలు పడిపోయింది. తెల్లటి వెంట్రుకలు కావిరంగు తల గుడ్డ కిందనుంచీ అక్కడక్కడా బయటికి కనిపిస్తున్నాయి. మోకాళ్ళ కిందకి జీరాడుతున్న అడ్డపంచె రంగు తెలియనంతగా మాసిపోయింది.

“ఇక్కడేం చేస్తున్నావ్ ? దొంగసారా కాస్తున్నావా, బద్మాల్ ?” అన్నాడు సోమయ్య.

“కాదు కాదు, దొంగ కాదంటే చెబరా. ఆరేమీల దొంగ మాకలేనిన కాణ్ణుంచీ మళ్ళీ ఆ యెదవ పనికాడి కెల్లనేడు”

సోమయ్య పొడవైన ముక్కుతో వానిని ఒంగాడు మాంకూ. మేకులు కట్టినట్లుగా ముక్కు పైన గా బరిగి వదిలించు కొనివేయి.

“దొంగ కాదు, నీవు అబద్ధాల్లో నమ్మి బద్మాల్. “సరేకాని, చూడరా, ఈ పెద్దమనుషుల్ని గుడి దగ్గరకి తీసుకెళ్దాం”

“సిత్తం”

చిన్నప్పవైపు తిరిగి సోమయ్య చెప్పాడు. “గాళిదేవరు హడా విడంతా పీడిదే. గుడి దగ్గరే పడుంటాడు. పూజల్లోనూ, జాతరల్లోనూ చూడాలి వీడి ప్రతాపం”

“ఎస్టేట్లో పనిచెయ్యడం లేదా ?” అడిగాడు చిన్నప్ప.

“వాడి మొహం పని. ఈ ఎస్టేటు చేసినప్పట్టురచి ఇక్కడ ఉన్నట్టున్నాడు. ఒక్కరోజయినా పని చేసేడంటే నాకు నమ్మకంలేదు”

“ఒయసయిపోయింది గందా !” మాంకూ వేలాడుతున్న చేతి కండరాల్ని తడిమి చూసుకుంటూ అన్నాడు.

“బలంగా వున్నప్పుడు మహా పనిచేసినట్టు” అన్నాడు సోమయ్య.

“సెయ్యికుంటానే తోటింత ఉద్దినోకొచ్చినాది కావోసు” చేతులు తిప్పాడు మాంకూ.

చిన్నప్ప నవ్వాడు. మాంకూ అతనివైపు తిరిగి అడిగాడు.

“ఏ యేలకి దొరా యేల్లీదీ ?”

“రాస్కెల్, ఇప్పుడే” అన్నాడు సోమయ్య. “ఎందుకొచ్చే సను కుంటున్నావ్ యింతదూరం. నిన్ను చూట్టానికా ?”

సోమయ్య తిట్లు మాంకూని బాధపెట్టినట్లు లేవు. నవ్వేడు.

“దార్లు నేతుల్లో ఏటిదీ ఏమితురాతేదేదా అని అడిగేను”

“ఏవిటూ తీసుకొచ్చేదీ ?” అరిచాడు సోమయ్య.

“అలాంటిది నాకేముంది. నేనుంటా మెట్లబావ వద్దా” అని గోకుల్లుంటా నేలయావులు చూడమని మాంకూ. “ఇక్కడ తొమ్మిది నిండుకొత్త బో మెట్లబావ వద్దే ఉన్నట్టిదీ ?”

“ఏదీకావ్, తొరగా రా” అన్నాడు సోమయ్య.

“ఇదే బచ్చెల్తాను” మూలకూ ఇంట్లోకి పరిగెత్తి మూడు రాడ్డి పెట్టలు తీసుకొచ్చాడు.

“ఎంత డబ్బోసినా యియ్యనని కూసున్నారు. కాలటకుని బెతి మాలేను”

“ఛా. ఛా. దొంగ వెధవా : ఎన్నేళ్ళోచ్చినా బుద్ధులు మాత్రం మార్లేదు” అన్నాడు సోమయ్య.

చిన్నప్ప కలగజేసుకొని అడిగాడు.

“ఎంతకి బేరవాడేవ్ ?”

“పదేనురూపాయ లిప్పించీ సేయండి” అన్నాడు మాంకూ.

“ఈ కోళ్ళని గాళిదేవరుకి నన్ను సమర్పించ నియ్యండి” సోమయ్యలో అన్నాడు చిన్నప్ప. జేబులోనుంచి డబ్బుతీసి, పదిహేను రూపాయలు లెక్కపెట్టి మాంకూ కిచ్చాడు. తలసాగా మడతల్లో నోట్లు ధాచుకుంటూ మాంకూ ఇదిగాను, “ఈటెల్ని మనం తీసికెళ్ళాలా? దొరు గ

తొందరపడి పోతావుండారు పూజి నేయిన్నేతనికి టయిమవుద్దంపే అనాకా
ఒచ్చి నే నట్టించుకెల్లి దేవారు కిరాను”

సోమయ్య మాంకూని మళ్ళీ తిట్టబోయాడు.

“అది మంచిదే” అన్నాడు చిన్నప్ప. “ముసలాడు ఆ బరువు కూడా యిప్పుడొక్కడ మోసుకురాగలడు?” మాంకూ నవ్వుతూ కోళ్ళని యిళ్ళలో ఒదిలేసి చేత కత్తి పట్టుకుని వచ్చాడు.

[illegible]

“ఇప్పుడీ చాటు యిలా వుంది కానీ, వేసంకాలంలో ట్రాంక్ రోడ్
లాగా వుంటుంది” అన్నాడు. అతను ఖాకీ చొక్కా, నిక్కరూ వేసుకొని,
నెత్తి మీద దోపీ పెట్టుకుని ఎన్నోమీద దుస్తులో సుఖంగా వున్నాడు.

“అదేటి సాపెత్తం దొరా. ఆ దారే యేరు. ఏనకి యేలు జనం ఒత్తారుగదా అంతరిక్క సుబ్బరం యిప్పుడెట్టా ఒత్తాదీ ?” అన్నాడు మాంకూ.

[illegible]

సేయిస్తది. చరమరాజంటే పెయిపులకి పెతనకం బుద్ధి పుడతాడని కల
గంతామా ?" అన్నాడు మాంకూ.

“గుడి కట్టమని పురిమాయించేదని మేంగిల్సమీద పీడికంత అభిమానం” మాండ్లూ వెళ్ళు తిరిగి అన్నాడు సోమయ్య.

“దాంట్లో ఏమాత్రం మిగిల్చేవురా ?”

“దొడ్డు పరాసికా రాడతన్నార” అన్నాడు మాంటూ.

“ఈ గుడి నువ్వు కట్టేవా ?” చిన్నప్పటి అడిగాడు.

“బానుచోరా. తప్పు సేసిందని సిచ్చకి గుడి రేపిండు గురార్జిత్యం.
నన్ను సూర్యానికి వుండమనిండు. శానా దబ్బయి పోనాది. నాగి బాంకో,
బాంకో అడ్డాది” అన్నాడు మాంబూ. సోమయ్య నవ్వాడు.

“మేంగిల్సో ఒదిలేసిన బంగళాకి వెళ్ళడానికి ఇక్కడొంచి దారుందా ?” సోమయ్యని చిన్నప్ప అడిగాడు.

“పెద్ద బంగళా”

“మేంగిర్స్కి చాలామంది పిల్లలు ఉండేవారట. ఆరుగురు రనుకొంటాను. తరొక గది కట్టించి, అతిథుల కోసం ఇంకొకటి కట్టించాడు” అన్నాడు సోమయ్య.

“ఇది స్నానాలగదిలా వుంది” రెండో తెల్లబట్ట మనిషికి స్నానాల గది చూస్తే ప్రాణం రేచివచ్చింది. దాని పొడుగూ, వెడల్పూ, ఎత్తు మూడూ చూసి మొదలుకొని వెళ్ళుట వెయ్యోలో ఒక్క నిమిషంలో అంతా వేసేశాడు.

“స్నానాల గదులా మొదలుకొని పెంకులూ వుంటే పీ కింకీ పీ అక్కర్లేదు” నవ్వాడు చిన్నప్ప.

“మొదటి కట్టించాడు చిన్న అంది, మొదటికి మొదటి అంది ఎత్తింది.

“అన్నేళ్ళ క్రితం కూడా యింత విశాలంగా స్నానాల గదులు కట్టారంటే నమ్మలేకుండా వున్నాను” అన్నాడు.

“దీంట్లో వేసిన తొట్టె లవీ చూస్తే మరీ ఆశ్చర్యపోదురేమో మీరు. ఇంగ్లీషు తయారీలో ప్రత్యేక రకానివట” అన్నాడు సోమయ్య.

“సూత్తే కట్టు జిగీల్మనీది. సవద్రం నడాన్ని ముంచేసిను” అన్నాడు మాంకూ.

“ఆఁ !” తెల్లబట్ట మనిషి ప్రాణం కొట్టుకుపోయింది.

“అవును, మేంగళూర్ సముద్రంలో పారేయించేశాడు మేంగిర్స్” అన్నాడు సోమయ్య.

“ఎందుకు ?”

“వాటికి గాళిదేవరు శాపం తగిలింది. మళ్ళీ పాత ఇంటికిపోతూ మేంగిర్స్ కొత్త బంగళా స్నానాల గదుల్లో తొట్టెలూ, షవర్లు, అద్దాలూ,

అప్పటికి తయారై వచ్చిన కొద్దిపాటి కుర్చీలూ, సోఫాలునంటి విలువైన సామాన్లు రెండు రెండెడ్ల బళ్ళకేసి పట్టుకుపోదామనుకున్నాడు. మొదటి బండి వంద గజాలు నడవకుండానే ఒక యెద్దు కూలిపోయి చచ్చి పోయింది. ఈ అపకవనంతో సామాన్లు ఎట్టేటో ఉండడానికి వల్లకాదు, దూరంగా పారెయ్యాలని గోల బయల్పడింది

“అమ్మెయ్యకపోయారా ?” అడిగాడు తెల్లబట్ట మనిషి.

“అమ్మడంలాగే వుంది. పడిపోయిన బండిలో వస్తువులు తిరిగి బంగారీ పోయెయ్యడానికే ఎద్యర్నీ ఒప్పించలేకపోయాడు మేంకిర్నీ. ఎంపి యెద్దుక దాపించిన బట్టలూ, సోఫాలూ, రింజీవారు బరువు తీసుకెళ్ళి పారెయ్యడానికి ప్రయత్నం చేయలేదు”

“మీరునుక అ రెండ్రునీ కాస్తేడ గోల తెల్లంయ్యి అట్లంకెల్లి యాపార వెట్టిండని యిక్కడోల్లు గుసగుసలాడుకునీ వోరు” అన్నాడు మాంకూ.

“నిజంగా సముద్రంలో పారెయ్యలేదటగదా ?” అన్నాడు చిన్నప్ప. మాంకూ ఒకటి రెండు నిమిషాలు సంకోచించాడు.

“ఏటో దారా, నాకు తెల్లు. ఆడయ్యన్నీ అట్టుకెల్లి యాపార వెట్టిండని యిక్కడోల్లు గుసగుసలాడుకునీ వోరు” అన్నాడు.

“మీరెవరూ మళ్ళీ ఒట్లర్నీ చూశ్చేదా ?”

“ఏటిదికి ? ఆడు బాగడిపోనాడంటా, యేడుత్తా వుంటానికి ఆడ ముందోడ్చేటి నేను ? సేవుంటే ఏవ్వా సంపాదివ్పాల”

“వాడు డబ్బు గడించిన విషయం నిజమేనన్నమాట” అన్నాడు సోమయ్య.

“అదేవో, నాకెట్టా తెలుస్తది ? ఎట్టా గడించిందో, ఏపాటి గడించిందో నే నాడికాడికి పోలేదు, అన్నాకు నెప్పనేదు, ఈ కుసున్దచ్చి యెద

వలు కూసిందే ఆ మొన కాల ఆడింకా పెద్దోడయి పోయిందంటూ యేడి
సీవోరు. తెలకడుగురాను దొరా, పుంజిడు పింగానీ సిప్ప లుచ్చుకుని
లచ్చలు గడిచ్చటానికీ, అడినేలలో మాయ మంతరం వుండేటి ?”

“పింగాణీ చిప్పలా ? వాటి విలువ నీకు తెలిసినట్లులేదు” తెల్లబట్ట
మనిషి మనస్సు చివుక్కుమంది.

“పోల్లే, మాంకూకి మనం ఇప్పుడు ఉద్యోగం యివ్వటంలేదుగా.
వాటిగురించి బోడించనక్కర్లేదు” అన్నాడు చిన్నప్ప.

“మన ఉద్యోగం ఇప్పుడు ముడుకు నస్తాడేమిటి వాడు ?”
అన్నాడు సోమయ్య.

“బ్రాహ్మ మునిశాస్త్రిలా వై బుకంగా వున్నాడు. అక్క పొంగం,
బోడి మునిశాస్త్రిలా వున్నాడు. వాటిని బోడించనక్కర్లేదు” అన్నాడు చిన్నప్ప.

“మనం వాటి కిప్పుడు బోడించనక్కర్లేదు. వాటిని బోడించు
కుని మీ దగ్గరికెలా రాగలడు ?” అన్నాడు సోమయ్య.

“ఒడ్డులే మాంకూ, మేం పట్టుబట్టడంలేదులే” అన్నాడు చిన్నప్ప.

“అంతేసి ఊసులాడమాకండి దొరా” మాంకూ చేతులు బోడించి
చిన్నప్పకి దణ్ణం పెట్టాడు.

స్నానాలగదినుంచి బయట వరండామీదకీ, అక్కణ్ణుంచి బంగళా
వెనకభాగంలోకీ కదిలారంతా.

“దిట్టమైన కట్టడం” అన్నాడు తెల్లబట్ట మనిషి.

“కలకాలం వుండాలని కట్టించింది కాని, ఇలా అవుతుందనుకో
లేదుగా” అన్నాడు సోమయ్య.

“మేంగిల్స్ ని భయపెట్టింది బట్లరేనట ?” మాంకూ వైపు తిరిగి
చిన్నప్ప అడిగాడు.

“అదేం సేసిండు?” అన్నాడు మాంకూ. “దొర బంగలా యిడిసి

"తక్కిన నాటకం చూడా బట్టరాడిందేనట" అన్నాడు చిన్నప్ప.

“మీ కిదంతా ఎలా తెలుసును ?” అడిగాడు సోమయ్య.

"విన్నాను" అన్నాడు చిన్నప్ప.

తను విన్నది చెప్పాడు.

[illegible]

“దొర నెబరెవుంటే నమ్మడానికీలేకంటూ సత్తరంగా వున్నాచి”
అన్నాడు మాంకూ.

“నాకు అలాగే అనిపిస్తుంది” అన్నాడు సోమయ్య.

“ఇక్కడ మాకు మాంకూ” అన్నాడు చిన్నప్ప ఉత్సాహంగా. మాంకూ వెనక్కి తిరిగాడు. సిమెంటుకాలవ అక్కడ కొట్టేసివుంది. అపైన నీళ్ళుపోకుండా రాళ్ళు ఒకదానిమీద ఒకటి పేర్చివున్నాయి. అక్కణ్ణించి మలుపు తిరిగి కొండకి రెండవవైపు నీళ్ళు పారడానికి కట్టిన సన్నకాలువ ఆనవాళ్ళు చూచాయగా కనిపిస్తున్నాయి. “ఈకాలవ ఎక్కడికి పోతుంది మాంకూ ?” అన్నాడు చిన్నప్ప.

మాంకూ ముసలి కళ్ళు బలవీరా చూచినాయి. చిన్నప్పని పరిశీలించి చూశాడు.

“ఏం మాంకూ” అన్నాడు చిన్నప్ప మళ్ళీ.

“దొర్లకి తెలీని యినయవేటి ?”

అతనిని చూచి నీళ్ళు పారడానికి చూస్తున్నాయి మాంకూ.

“ఇక్కడికి” అన్నాడు.

అతని రోపల నుంచొకవోలె అది గొయ్యని తెలియదం కట్టం. కలుపు మోకాళ్ళదాకా మాంకూని కప్పేసింది.

సోమయ్యకి చెప్పలేనంత ఆశ్చర్యం వేసింది. చరచరా గొయ్యి దగ్గరికి వెళ్ళాడు.

“వంటింట్లో నీళ్ళు విగ్రహం దగ్గరికి వెళ్ళనే లేదన్నమాట !” అన్నాడు.

మాంకూ వున్న పళ్ళన్నీ బయటపెట్టి నవ్వాడు.

“అంతా తెలుసుందే దాచిపెట్టేవురా ?” పురిమాడు సోమయ్య.

“నేడుదొరా” అన్నాడు మాంకూ.

“ఇంకా అబద్ధాలే, వెధవా !”

“నత్తెందొరా, ఆడుపోయేతలికి నాకు తెల్లు” అన్నాడు మాంకూ.

“ఎవరు ?”

చూశాడు మాంకూ. నచ్చినట్టు తృప్తిగా కనుబొమ లెగరేసి బుర్ర
 ఆడించాడు. ఆ సాన్నిహిత్యానికి అరనిలో నిగ్రహం కట్టలు తెంచు
 కుంది. గట్టిగా నవ్వాడు. ఆ సవ్య పెద్దదై ఇంకా పెద్దదై తోయ మారు
 మోగింది. వారిందాలని ఎవరికీ తోచలేదు. * * *

భార్యను పెండ్లి మాండ్లు

మొరళీ ఆఫీసునుంచి వచ్చేసరికి రోజూలాగే లలిత ఫైర్ ఫ్లేస్ ముందు కూచుని ఏదో అల్లుతూంది. రాగానే ఆమె నుదుటిమీదో, బుగ్గ మీదో చిన్న ముద్దుపెట్టి, పక్కనిక్కితూచుని కబుర్లు చెప్పడం ఆతనికి అలవాటు. కాని యివాళ ఆమెని చూడనట్టుగానే తనగదికి వెళ్ళి సూట్ కేస్ నద్దుకోడం ప్రారంభించాడు. 'ఇంకా కోపం తగ్గలేదన్నమాట' లలితకి నవ్వాచ్చింది. చేతిలో సామాను పక్కనున్న బల్లమీద పెట్టి, భర్త గదిలోకి వెళ్ళింది.

"డార్లింగ్ !" ఆప్యాయంగా పిలిచింది.

“ఊహ !”

“ఈవాళ్ళకూడా అలా మూతి ముడుచునుని వుండకు, ప్లీజ్ !”

టీజింగ్ గా అంది లలిత.

“నేను క్లబ్బులో దిగి నీకు కారు పంపిస్తాను” అన్నాడు మురళీ సూట్ కేస్ మూత బిగిస్తూ.

“ఈవాళ సరదాగా వుండవలసింది పోయి ఇలా వుంటే ఎలా ?”

అతని కోపం పెగ్గించడానికి పర్యవర్తనం చెందింది లలిత.

మురళీ జవాబు చెప్పలేదు.

“నే వెళ్తున్నాను” అన్నాడు.

“టీ ?” అడిగిందామె.

“అవును. ప్లీజ్, నీ కారు నాకు పంపిస్తావు” అన్నాడు మురళీ. తన కోపం అణచుకుంటుంటే

లలిత, అతన్ని అనుసరిస్తూ.

“సరే” కారు స్టార్ట్ చేశాడు మురళీ.

“నిజంగా పంపొద్దు” ఇంజను హోరుతో వినిపించేలా గట్టిగా అరిచింది లలిత. “మినెస్ గేర్ నన్ను పిక్ చేస్తానంది”

‘సీల్డ్ డార్లింగ్. చిన్నపిల్లాడు మోస్తరు’ అనుకుంది లలిత. ఎంత స్వల్ప విషయానికి ఎంత రభస ! మొగాళ్ళంతా ఇంతే. లాలించి రొంగదీయవలసిందేకాని వీళ్ళతో తర్కించి లాభంలేదు. ఇంత గొడవా తను రాత్రి ఫ్యాన్సీ డ్రస్ పార్టీకి వేసుకోదలచిన డ్రస్ గురించి అంటే ఎవరైనా నవ్విపోతారు.

ఎన్నోనాళ్ళుగా ఈ నాలుగు రోజుల కోసం ఎదురుచూస్తూంది లలిత. టీ తోటల్లో టీవీతం ఎంతో ఒంటరిగా వుంటుంది. ఇక్కడ చాలా భాగం కూలీలే. కొద్దిమంది గుమాస్తాలూ. ఫ్యాక్టరీ సిబ్బందికూడా

గొడవ చేశారు. ఇంతకీ తను చేసిందేమీలేదు, రోడ్డుకి కుడివేపున డ్రైవ్ చేసి, దట. అందుకని ఎదురుగా వచ్చే లారీ వెళ్ళడానికి చోటులేక పోయింది. ఈ రోడ్డుకి కుడి ఎడమవేపు కూడానా అనుకుంది. ఇంత సన్న రోడ్డు ఏ పక్కనున్నా ఇంకొక కారు వెళ్ళడానికి చోటుండదు. అయినా లారీ డ్రైవరు ఏమీ అనలేదు పాపం. జాగ్రత్తగా రివర్స్ చేసుకుని వెళ్ళడానికి చోటు ఇచ్చాడు. అతనికి లేని బాధ ఈ మొగాళ్ళ కెందుకో?

అయినా, క్లబ్బుకి వెళ్ళడం పెద్ద గొడవ. తమ బంగళానుంచి క్లబ్బుకి వెళ్ళడానికి మెక్స్, పడింగు మెక్స్ దానినామినాంట్ మెలికలు తిరిగి రోడ్డు వారికి ముందుగా ఉంటాయి. ఇలా క్లబ్బుకి వెళ్ళారు. సోఫాలో కూర్చుంటు, మంగళాధార శివ్, మిగతా రోజుల క్లబ్బు చిన్న చోట్లలో కూర్చుంటు. ఆ రోజుల్లోనూ వారిని ముందుగా వెళ్ళి చూడ వలసివచ్చేది. అప్పుడు తిరిగి రోడ్డులోకి వచ్చి అలాంటి సీట్లకు బుక్-రిజిస్ట్రేషన్ విసుగు పెట్టినా, ఫుల్స్ రోజుల్లో క్లబ్ నిండుగా వుంటుంది. నెలకొక సారయినా ఏదో పంకమీద, టాంకోలా ఈవినింగ్ అనో, బ్రిడ్జిగేమ్ అనో, టిస్ట్ డ్రైవ్ అనో, టగ్గర్ పీక్ ఎండ్ అనో, క్లబ్ డే అనో, క్రిస్మస్ ఈవ్ అనో ఏదో పేరుపెట్టి మంచి డాన్సు, డిన్నర్ ఏర్పాటు చేస్తారు. వాటికోసం కాచి పెట్టుకుని కూచుంటుంది లలిత.

ఈ పార్టీలో కూడా ఎంతో ఉత్సాహ వంతమైంది బ్రయాంగ్యులర్ టగ్గర్ పీక్ ఎండ్, పీక్ ఎండ్ అని పేరే కాని నాలుగు రోజులు పార్టీలు జరుగుతాయి. నీలగిరీస్ నుంచీ, కొచ్చిన్ నుంచీ, మునార్ నుంచీ, టీలోకానికి సంబంధించిన ఆఫీసర్లు, వాళ్ళ భార్యలు, పిల్లలు అంతా వస్తారు. వచ్చేది టగ్గర్ ఫుట్ బాల్ ఆటలకే కాని ఆటకంటే ముఖ్యమైంది, ప్లాంటర్స్ అందరూ కలసి కులాసాగా కాలం గడపడం. ఆ రోజుల్లో క్లబ్బు కొత్తకోభతో వెలుగుతుంది. కొత్త మొహాలు, కొత్త

ఏనమై క్లబ్బు కోలాహలంగా వుంది. నవ్వులూ, గ్లాసుల గల
గలా, బెల్లాన్లు పగులుతున్న గీతారం, బ్యాండుగోలా, ఒకదాంట్లో ఒకటి
కనిపిపోయి అనిర్వచనీయమైన అహ్లాదం క్లబ్బంతా ఆవరించి వుంది.
దాన్లు ఫ్లోరోమీద అప్పుడే అరడజను జంటలు దాన్లు చేస్తున్నారు.
బ్యాండు స్టోట్రాక్ మోగుతూంది. ఒకటి రెండు స్టోనెంబర్ల తరువాత
స్థాయి హెచ్చుతుంది. జాజ్ మ్యూజిక్ లోకి దిగుతుంది. ఇంకొంత సేపటికి
బ్యాండ్ లీడరు ఇంకా ఉత్సాహవంతమైన నెంబర్లు మొదలు పెడతాడు.
తరువాత దాన్లు ఫ్లోరోమీద వున్న జంటలు ఏది కోరితే అది వాయిస్తాడు.
కొన్ని చిలిపినా వుంటాయి; కొన్ని కొంటెగా వుంటాయి; కొన్ని హెచ్చు
స్థాయిలో వుంటాయి. వాటి గమనానికి ఆడవాళ్ళు తట్టుకోలేరు. మగవాళ్ళు
నవ్వుతారు. వాళ్ళని తమంత తగ్గరగా రిప్పడానికి ఈడ్చేటంత పర్యం

“ఎంత అందమైన రాత్రి .”

ఆమె కళ్ళలోకి చూస్తూ అన్నాడతను మళ్ళా.

ఆమె నుదురు అతని పెదవులదాకా వచ్చింది. ముద్దుపెడితే ?

“మీకు మాటలు రావా ?”

అని నవ్వాడు మురళీ.

“ఇంగ్లీషు” అని రాదని సంజ్ఞతేసింది హోటల్ యువతి.

“ఓహో. ఇంగ్లీషు రాదన్నమాట”

మురళీ ముందుగా మునిగిపోయాడు. తర్వాత అభినవించి పరిచయం చేశాడు.

కుండన్నమాట ఈవిడ.

“పోనీ అర్థమౌతుందా ?” అడిగాడు.

“ఓహో!” అందావిడ.

మురళీ ముందుగా మునిగిపోయాడు. తర్వాత అభినవించి పరిచయం చేశాడు.

మురళీ అన్నాడు.

“బయట వెన్నెల ఎంత అందంగా వుందో”

ఆమె మాట్లాడలేదు.

“రోటలోకి వెళ్ళి చందమామని చూద్దామా ?”

అడిగాడేమిని మురళీ సమాధానానికి ఎదురు చూడలేదు. ఆపడ

చెయ్యిపట్టుకుని రోటలోకి తీసుకువెళ్ళాడు.

“ఈ వెన్నెల్లో మీ అందానికి దాసుడుకాని మగాడుండడు” అని

నవ్వాడు.

ఆమె చిరునవ్వు నవ్వింది.

“ఇంక మీ వేషం కట్టిపెట్టి మాట్లాడొచ్చు”

అది కట్టునాట్లకి వ్యతిరేకం అన్నట్టు బుర్ర అడ్డంగా తిప్పిం

దావిడ.

“డార్లింగ్....” అత నాశ్చర్యపోయాడు. ఇంకా ఏదో అస
బోయాడు. కాని ఆమె పెదవులు మాటల్ని పైకి రానియ్యలేదు.

* * *

“డార్లింగ్! పెళ్ళయి రెండేళ్ళు కావస్తున్నా నీ వాచిలర్ పెక్కిలే
మరిచిపోలేదు” నవ్వింది అలిత.

మురళీ సిగ్గుతో మాట్లాడలేకపోయాడు.

“మొదటిసారి మనం జిందాగా వచ్చుకో ఇంపిమెంట్లో దే
కావాలి” అనిపిస్తుంది ముగ్ధా అని మురళి వాదించాడు.

మరిగి జీవించేందుకు ముగ్ధా పెక్కిల రోజులు అలెన్ మైన
యర్ని అతని వారసునిగా తీసుకున్నాడు. అలాగే కావాలి ప్రగతిని
మూడు నెల్ల తరువాత ఆ యువతిని పెళ్ళాడాడు.

“డార్లింగ్! నీ నన్ను నానా పెట్టలేకపోయాను” అంది అలిత.
“కాని వెన్నెలా, కాదురైదు అంటు మొదలు పెట్టగానే నీ బండారం
బయటపడిపోయింది. తరువాత మన కారు నగ్గరికి తీసుకువెళ్ళడంతో
పున్న అనుమానం కాస్తాకూడా తీరిపోయింది”

తన బండారం బయట పడిపోయినందుకు మురళీ ఏమీ చింతించ
డంలేదు. అతన్ని బాధపెడుతున్న సమస్య గైషా డ్రస్సులో వుండ
వలసిన అలిత హవాయ్ పిల్లగా ఎలా మారిందా అని:

“అదా, ‘కిమోనో’ నీ కిష్టంలేదని మిసెస్ పేంటర్కి యిచ్చి
ఆవిడ హవాయ్ రోబ్స్ నేను తీసుకున్నాను”

అలితని చేతుల్లో ఇముడ్చుకున్నాడు మురళి.

* * *

నాటకము

రెడ్డింపు బరువు వేసుకుని, లారీ మూలుగుతూ కొండ ఎక్కి
 ఎక్కడు పెద్దబజార్లో అగింది. పేరుకి పెద్దబజారు కాని ప్రొప్పెట్టాటి
 ఎక్కడు పెద్దబజార్లో నాలుగే నాలుగు మకాదాలు. రెండు కిరాడా దుకా
 నాలు. ఒక కాఫీ 'క్లబ్బు'. నాలుగో దుకాణంలో ఒక థాగం మంగలి
 పోపు, రెండో థాగం జోళ్ళ పోపు. దుకాణాల్లో మనుష్యులు గుమ్మం
 లోనుంచి బయటికి లొంగుచూసి, "సామాన్లువచ్చాయ్" అన్నారు.
 ద్రైవరు దిగి గారికి లారీ ఇంజను చల్లారడానికి బో నెట్ తెరిచిపెట్టాడు.

“నమస్కారం షావుకారుగారూ !”

రోడ్డు కవతలి వైపునవున్న టీ ‘క్లబ్బు’లో నుంచి మునుసామి గౌండర్ చేతులు జోడించాడు.

“ఏం గిరాకీ, గౌండర్, అంతచేటు అరుస్తున్నావ్, టీ నీళ్ళు పోస్తావా ?”

విమలపాకులు సమిరి సమిరి పాకగట్టిన పళ్ళు ఎర్రబడి పెదాల్లో నుంచి ముసీకూ పేకాకోశం కేకలు చెట్టియార్, ఏదో విశేషం వుందా అనుకుని రోడ్డు కిటుపక్కగా వేళ్ళాడు.

“మొదట, మొదట, మొదటగా ఈ వాయిదా పెడదా మని అన్నా వేళ్ళు పేకాకోశం కేకలు చెట్టియార్, ఏదో విశేషం వుందా అనుకుని రోడ్డు కిటుపక్కగా వేళ్ళాడు. చిల్లరసామాసూ లారీలో తీసుకువచ్చి, ఏళుమలై కొండల ఎస్టేట్ బజార్ లలో చిల్లర షావుకార్లకి అమ్ముతూ వుంటాడు. నరుకులకి వారం వారం ధర వసూలుచెయ్యడం వద్దతిలేదు. అడపా తడపా ఎప్పుడు పీలుగా వుంటే అప్పుడు పుచ్చుకోవడమే. బాకీల్లో కొంతభాగం రాకపోయినా నష్టం లేకుండా ధరలు నిర్ణయించుకు అమ్ముతుంటాడు.

“ఎంతమాట నెలవిచ్చారూ, ఈ వారం ఇచ్చేస్తానని చెప్పిం రరవాత మాట తప్పడానికి వీలవుతుందా ?” అన్నాడు గౌండర్.

“ఇదెప్పటినుంచీ మొదలుపెట్టేవ్ గౌండరయ్యా ? అయితే నువ్వు ఆడి తప్పవన్నమాట” గౌండర్ వీపు చరిచాడు చెట్టియార్. అతని వేళ్ళ ఉంగరాల చొంతర్లు గౌండర్ ఎముకలకి గుచ్చుకున్నాయి. వీపు తడుముకుంటూ గౌండర్ అన్నాడు.

“కొంచెం టీ తాగిపోతారేమోనని పిలిచాను”

తనీ, మాటమర్యాద కలవాడనీ పేరు. గత మూడు సంవత్సరాలుగా చెట్టియార్ స్నేహం కలిశాక వ్యాపారం జాగా నృద్ధికూడా అయింది. అతని పచ్చదనం గౌండర్ కి ఎప్పుడూ కన్నెర్రగా వుంటూనే వచ్చింది. ఇప్పుడు సెందాడురై పోయి వేలుపిల్లై ఏడుస్తుంటే పోటీ నేకుండా వ్యాపారం వృద్ధి చేసుకోవడానికి కలలు కంటున్నట్లున్నాడు గౌండర్.

చెట్టియార్ వేలుపిల్లై దుకాణంలో అడుగు పెట్టేసరికి పని ముగిసిన, పడుగుల పుగురు ఎద్దేడు కూర్చోబా కనిపి పచ్చిని అడుగు పెట్టేసరికి అతని చేతి కు వచ్చింది.

“దుకాణం తెరవనైనలేదే!” అడిగాడు చెట్టియార్.

“యజమాని తెరవాద్దన్నాడు” అన్నాడు పనికుర్రాడు.

చెట్టియార్ కష్టమై అట్టేసి ఉన్నాడు. కాబట్టి, కాబట్టి, దీని, దుకాణంమీదలూ, నీలకాగ్గడలూ, తను పోయిన వారం ఇచ్చిన కాయగురాలన్నీ ఎండి పోతూ పడివున్నాయి. విప్పిన మూటల్లో పప్పు, దియ్యం ఎలుకలు చెల్లా చెదరుచేశాయి. చెట్టియార్ కి వేలుపిల్లైని తలుచుకుంటే జాలిపేసింది. పనికుర్రాళ్ళమీద కోపం వచ్చింది. విసురుగా బయటకిపచ్చి అరిచాడు.

“యజమాని కష్టాల్లోవుండి కొట్టు తెరవాద్దంటే గంగిరెద్దులాగా తల టిఁకొట్టి పచ్చిను ఆడుకొంటున్నారన్నమాట. ఈ కాయగురాలన్నీ ఎలా ఎంచుకూ పనికిరాకుండా పోయాయో చూడండి” ఈపాటికి చెట్టియార్ రాక పని పంపాయితీ పెద్దలు కోళందవేలూ, అశ్వీదం, కొందాయ, ఇంకా ఎద్దేడు కూర్చోల్లో పెద్దా చిన్నా వేలుపిల్లై దుకాణం దగ్గర గుమిగూడారు.

“కుక్కోళ్ళ తప్పునేమి. ఏలుపిల్లై న సేమిరా కొట్టుతియ్యసని పట్టి కూసున్నాడు” అన్నాడు కొందాయ.

“ఇంత గండిసిల్లయిన పొట్టలో ఓసుకోకుండా గుడికాడ పడి గావును కాత్తున్నాను. సర్తాడో ఏమో!” అన్నాడు కోళందవేలు.

“నిజంగానా ?” అడిగాడు చెట్టియార్.

“నిజంకాదోలే అబద్ధమేటి? ఎవరైనా బాడు అట్టికెత్తే సర్తాడు. ఇంత టీ తాగి నెట్టుకొత్తన్నాడు”

“అయితే గుడి సిక్కితో చూపించండి” అన్నాడు గోపాల చెట్టియార్.

అందరూ గుడివైపు బయల్దేరారు.

“ఈ గుడివేపే కానేకాదూ. ఏలుపిళ్ళైని దనలచ్చి వారించింది”

“గుడేనేటి, సెందామరై అదుట్టుం తేలేదేటి ?” అన్నాడు

గోపాల చెట్టియార్ విని ఊరుకున్నాడు. మూడు నాలుగళ్ళిగా అతను అండురై ఎన్నేట్లలో వ్యాపారం చేస్తున్నాడు. గత మూడేళ్ళలోనూ అతనికి వేలుపిళ్ళైలో మంచి స్నేహం కుదిరింది. అనూ వేలుపిళ్ళై మొదటిసారి కలుసుకోడం, వేలుపిళ్ళై సెందామరైని తీసుకు రావడం నాలుగయిదు నెలల తేడాలో జరిగాయి. సెందామరైకి పూర్వం వేలుపిళ్ళైకి ఇంకొక పెళ్ళాం వుండేదట. వేలుపిళ్ళై ఎన్నోసార్లు చెప్పిన పాతకథింతా చెట్టియార్ తలలో మెదిలింది.

వేలుపిళ్ళై పది వన్నెండేళ్ళ క్రితంవరకూ పోర్చుగీస్ ఎస్టేట్లలో కూర్చిగా పనిచేస్తూ వుండేవాడు. ఒకసారి ఎస్టేటు కండక్టరుతో మూలం మూలం వచ్చి “నువ్వెంత, నీవనెంత” అని పని మానేసి వ్యాపారంలో దిగేడు. వ్యాపారం అంటే వందలమీదా, వేలమీదాకాదు. కొండల కిందవున్న పొల్లాచీ సంతలో లక్ష్మీవారాలు అమ్ముడైపోగా మిగిలిన

ఉల్లిపాయ, చింతపండు, కామగూరయా కాని పోర్నెస్సులు ఎస్టేటు కూలీలకి లాభాలకి అమ్మేవాడు. అతనంటే కిట్టని కండక్టరుకి ఇది కంటకంగా వుండేది. అసభికారంగా లైసెన్సు లేకుండా దుకాణం పెట్టినందుకు అధికారులకి అప్పజెప్పుతానని బెదరించాడు. కాని, అప్పుడున్న దుకాణం జూడ కండక్టరుకు చూడాయగా తెలియగానే మాయమైపోయేది. అంగడి చిన్న చేతినందితో ఇరుక్కుపోయేది. తిరిగి కండక్టరు వెళ్ళిపోగానే మరొకం ఏమూరు. ఇలా సాగుతున్నా అతని కిది సర్దులేదు. అతనిమీద అధికారులు మళ్ళీ దొంగలు కూర్చుని ఎస్టేటు చేసేటటువంటి దగ్గరికి పోయి మరొక ట్రాక్టర్ తో మరొక దుకాణం ఏర్పాటు చేసి దానిని పోలీసులకు తెలియజేసింది. అప్పుడు అతనిని అరెస్టు చేసి నర్సలేదు.

ఇప్పుడు అప్పుడం రేకపెట్టించి మోహరి, పేదరికం వ్యాపారం అప్పుడుమాదా అభిసాటిగా రేకపోలేదు. ఏడాది తరగకుండా అతడు వెళ్ళి చేసుకున్నాడు. తరువాత మూడు నాలుగేళ్ళలో భార్యకి మెడనిండా బంగారపు వస్తువులు చేయించాడు. కంచి చీరలు కొన్నాడు. అద్దాలు అతికిన పందిరి పట్టమంచం కొన్నాడు. రెండుమూడు కుర్చీలు చేయించాడు. వేలుపీఠేకి సీరి అబ్బడంలో తనపేరు చిరస్థాయి చేసుకోవాలని కోరికపుట్టింది. పేరు శాశ్వతంగా నిలిచే దానం ఏదైనా చెయ్యడానికి నిర్ణయం చేసుకుని ఎస్టేటు కూలీలతో సంప్రదించాడు. వినాయకుని గుడి కావాలని అడిగారు కూలీలు. 'సరే' అన్నాడు వేలుపీఠే. ఇలా డబ్బు దుకారా చెయ్యడం వేలుపీఠే భార్య పవనాళికి సర్దులేదు. పవనాళి ఇష్టంలేందే వేలుపీఠే పవనీ చెయ్యడానికి వీల్లేదు. అంగడిమీద వచ్చే ఆదాయం ప్రతి సాయంత్రం పవనాళి లెక్కలుకట్టి తీసుకుని దాచేది. ఇంటపెత్తనం అంతా ఆవిడదే. అసలు ఆపడ వేలుపీఠే తండ్రి బమ్మ

కూడా సరిగ్గా చూడదని వదంతి. అతను గడించినదంతా నగలకీ, బట్టలకీ, పుట్టింటివాళ్ళకీ ఖర్చు పెట్టేదట. దీంతో ఎంత నిజంవుందో దేవుడికి ఎరుక : ఒక్కమాట మాత్రం నిజం. వేలుపిళ్లై, పవనాళ్ ఎప్పుడూ కీచలాడుకొంటూ వుండేవారు. ఒకటి రెండుసార్లు పవనాళ్ మొగుడి మీద కోపగించి మూటా ముల్లే నట్టుకుని పుట్టింటికి పారిపోయింది. తిరిగి రెండు మూడు వారాల తరువాత వచ్చినప్పుడు వేలుపిళ్లై ఏలుకో నని నీళ్ళుంచి మునున్నాడు. అప్పుడు ఎద్దేమి కారణం మునునీ ఏర్పాటు చేసి, పవనాళ్ ని మ చలించి పుట్టింటికి రావలసిందిగా చెప్పాడు.

చుకుపడింది.

అప్పటినుంచి కొన్నాళ్ళు అతనికి వేళకి స్నానానికి నీళ్ళు పెట్టడం, భోజన సదుపాయం చూడడం మానేసింది. ఇంకొక విషయం ఏదైనా అయితే వేలుపిళ్లై పట్ట విడిచే నేవాడు. ఇది దేవుడులోపని. చివరకు గుడి కట్టిద్దామనుకున్న తరువాత తిరుగులేదు. తప్పు లెక్కలు చూపించి, కొందరు భాతాదారులతో లోపాయకారీగా ఒడంబడికలు చేసుకుని, తన అవసరాలు తగ్గించుకొని, అదాచేసిన డబ్బులో గుడి కట్టడం ప్రారంభం చేశాడు. వారి కాలంవరకూ ఈ విషయం పవనాళ్ చెవిని పడ నియ్యలేదు. చివరకి అవిడకి తెలిసినప్పుడు వ్రళయం బద్దలయింది. ఒక వారం రోజులు వేలుపిళ్లై టి 'కల్లు'తో అకలి దప్పకను తీర్చు కున్నాడు. ఆనాటినుంచి వేలుపిళ్లై చేతిలో డబ్బు లాగడం మానేసింది. అప్పటికి గుడి ఉపరిభాగం తయారైవుంది. నిజానికి దాన్ని గుడి అన

అగ్గిపుల్ల ఆరిపోయింది. వేలుపిల్లై ఇంకొకటి వెలిగించలేదు. చీకట్లో తన కథ చెప్పేడు. రాత్రికి ఒకమూల పడుకోనిస్తే మన్నాడు వెళ్ళిపోతా నన్నాడు.

“ఒకమూల పడుకొని వుండడు. వెచ్చగా, సెందామరై కౌగిట్లో బిగదీసుకుని గడిపివుంటాడు. ముసలాడు సరిగ్గా చెప్పడు”

గోపాల చెట్టియూర్కి ఇంత విచార నమమంలో చూడ నవ్వొచ్చును. తన ముసలక్కల అంగం వేలుపిల్లై గురిపిస్తే సెందామరై అంగం పోతే మోక్షమయ్యనా అని మోక్షం పొందేది అని అనిపించేది. మళ్ళీ అది అతనికేమి తెలుస్తుంది అన్నది అతనికి తెలుసని అతని కథ మీదికి మళ్ళాయి.

అతనికేమి తెలుసని అన్నది అతనికి తెలుసని అతని కథ మీదికి మళ్ళాయి. పోయింది వేలుపిల్లైకి. పొల్లాచీలో చిన్న యిల్లు కుదిర్చి వుండాడు. రెండు రోజులకి, మూడురోజులకి ఏదో సాకుమీద పొల్లాచీ వెళ్తూ వుండేవాడు. ఒక్కొక్కప్పుడు కొండకిందకు పోతున్న ఏ లారీ డ్రైవరు చేతిలోనో రూపాయో అర్ధో పెట్టి రెండో కంటికి తెలియకుండా పోయి వచ్చేవాడు. ఇది క్షేమంకాదని అతనికి తెలుసును. కాని దానిగురించి ఆలోచించి బుర్ర పాడుచేసుకోలేదు. జరిగినన్నాళ్ళయినా సుఖం అనుభవించాలి గదా !

వేలుపిల్లై మోసంచేసి నగలు చేజిక్కించుకున్నాడని తెలుసుకోదానికి పవనశోకి అడ్డేకాలం పట్టలేదు. ఈసారి అతనికి వంట చెయ్యడం మానెయ్యడమే కాకుండా ఏడుపులూ, పెడబొబ్బలూ మొదలు పెట్టింది. దారినపోయే వారందరితోనూ ఫిర్యాదు చేసింది. చుట్టు పక్కల వాళ్ళు చూడకుండా మొగుణ్ణి అడపా తడపా చీపురుతో మొత్తింది. ఇది జరిగిన రోజునే వేలుపిల్లై పరారి అయిపోయేడన్నారు. నిజానికి అతను సెందామరైతో పొల్లాచీలో కులుకుతూ కూచున్నాడు. వారం రోజుల

తరువాత తిరిగి ఎస్టేటుకి వచ్చినప్పుడు పచనా ఇంట్లో లేదు. అంగడిలో
మిగిలిన కాస్తా చూస్తూ మూటగట్టుకుని పుట్టింటికి పోయింది. వేలుపిళ్లైకి
నెత్తినుంచి పెద్ద బరువు దింపినట్టయింది. "ఈ ముండ తిరిగి రాకపోతే
దాగుణ్ణు" అనుకున్నాడు. ఆ తలపులో సూక్ష్మాన్ని అనుభవించకుండానే
దాకాణం పరిస్థితి అతని కళ్ళముందు నిలిచింది. అమ్మనానికి ఇంట్లో
అక్క- సామానులేను. పంకిరి వట్టిమంచం మినహాయించి ఇంట్లో ఒక్క-
వసువులేదు.

నడక వేగం హెచ్చించాడు.

“గుడి ఇంకా ఎంతదూరం ?” అన్నాడు.

“ఇదో ఒచ్చేసిం. ఆ మలుపు తప్పితే అగుపిస్తది” అన్నాడు
కొండాయి.

చెట్టియార్ తిరిగి వేయిపిళ్ళై గురించి అలోచించడం మొదలు పెట్టాడు.

ఆ కుక్రవానం తను బాకీలు వసూలు చేసుకోడానికి వాల్ పాకై వెళ్ళుచున్నాడు. లారీ రేడియేటర్ లో నీళ్ళు మరుగుతున్నట్టునిపించి, మారుద్దామని దారిదా పోర్స్నెక్ట్ టీ ఎస్టేజు బజారులో ఆగాడు. అదే తను వేలుపిక్లెని మొదటిసారి కలవడం. వేలుపిక్లె తనూ గిడియ వెలిగించి కొండలోద్దు పక్కన తూముమీద మార్పుని పాకై స్నేహితుల్లాగ గంటల తరబడి కలుస్తాడుకోడం చెట్టియార్ కి బాగా జ్ఞాపకం వుంది. తన కథంతా చెప్పాడు వేలుపిక్లె. చెట్టియార్ కి జారివుట్టించి, వేలుపిక్లెమీద అభిమానం కలిగింది. నమ్మకం కుదిరింది.

“నుంచి ముందాకొదురు” అనుకున్నాడు చెట్టియార్. బట్టవల మీదపడ్డ వర్షపు చినుకుని ఎడంచేత్తో తుడుచుకుంటూ.

“పిళ్ళికి సామాను అప్పిచ్చి వ్యాపారం నిలబెట్టడంలో స్నేహం మొదలయినా, నెందామరై వల్లకదా ఇన్నిసార్లు నేను కొండమీద కొచ్చేదీ”

పాతజ్ఞాపకాలు ఇంకా అతన్ని వెంటాడాయి.

నెందామరైకి కలవరములను చెట్టియార్ అప్పుడప్పుడూ చాకీలు వేసుకుంటూనే ఉన్నాడు. గురించి వచ్చినప్పుడు నెందామరైలో భోదనలకు వెళ్ళుతూనే ఉంటాడు. అప్పుడప్పుడు నెందామరైలో ఉన్నాడు. పరిస్థితులు మారుతున్నాయి కాదు.

“దిట్టమైనముంద, అందర్నీ మంచిచేసుకుంది”

నెందామరై గురించి ఆలోచించకుండా వుండలేకపోయాడు చెట్టియార్.

నెందామరై మకాశంమీద నవ్వులొలకతోస్తూ కూర్చోడం, చీన్న పెద్దా పేనాకోళలాడుతూ గంటలతరబడి కొట్టుకొట్టు మూగి వుండడం, ముసలితొక్కులు సహితం నెందామరై చేతి పేళ్ళని కాకుండా పీడిలు అంది పుచ్చుకోడానికి అక్కర్లేకపోయినా కొనుక్కోడం అంతా అతని కళ్ళకు కట్టినట్టయింది.

“నిజంగా దీని తెలివితేటలవల్ల నెగ్గుకొచ్చింది కాని పవనాళ్ళ అలా పరుచుకు పడినందుకు ఇంకొకరి చిట్టుకోగలదా ?” అనుకున్నాడు.

సామానులో పుట్టింటికి పోయింతరువాత పవనాళ్ళ యధాప్రకారం రెండువారాలకో, మూడు వారాలకో తిరిగి పేనుపిళ్ళె చిగ్గిరి వచ్చేమ్యు లేదు. రెండుమూడు నెలలకిరూడా రాలేదు ధైర్యంచేసి పేనుపిళ్ళె నెందామరైని ఎప్పటికీ తీసుకొచ్చాడు. ఈ విషయం విన్న పవనాళ్ళ ఒకనాడు

తండ్రిని వెంటబెట్టుకొని దెబ్బలాటకి దిగింది వేలుపిల్లై గుండె జారి పోయింది. సెందామరై పంచాయతీ ఏర్పాటు చేయించమంది చెప్పకుండా చెయ్యకుండా పారిపోయిన పవనాళిని వేలుపిల్లై ఏలుకోవలసిన అవసరం లేదని పంచాయతీ తీర్పు చెప్పింది. విడాకులు సంచర్భంలో అనవారు ప్రకారం ఇంట్లో అయిదు రూపాయలు పరిహారం కూడా వేలుపిల్లై మొదటి భార్యకి ఇవ్వనక్కర్లేదని చెప్పింది. పవనాళి పుట్టింటికి పారిపోయినప్పుడు తీసుకుపోయిన సామానురే వినాకుల పరిహారానికి చెల్లుబెట్టింది.

అయినా పవనాళి గయ్యాళిమండ. దాని కవ్వలసిందే” అన్నాడు చెట్టియార్.

“అయినా పవనాళి గయ్యాళిమండ. దాని కవ్వలసిందే”

చెట్టియార్ సెందామరైకి పక్షిహితం చూపించమిందా ముండలేక పోయాడు. దిగువైన రవికలోనుంచి పొంచిచూసే సెందామరై చనుకట్టూ, ఆస్థాయత ఒలకడోసే పెరిమల సొంపూ, మంచి చెడ్డలు ఆలోచించనివ్వని వెచ్చని కౌగిలింతా, మగతనాన్ని కలత పెట్టే పొంగు యాసనం అతనికి జ్ఞాపకం వచ్చాయి. ఈ సమయంలో ఇటువంటి ఆలోచనలు రావడం అతనికి సిగ్గువేసింది.

“అడిగో ఏలుపిల్లే” అన్నాడు కోళందవేలు, చూరంగా కనిపిస్తున్న వినాయకుడి గుడి మెట్లుమీద ఆనుకుని మామన్న వేలుపిల్లైని చూపిస్తూ.

మాసిపోయిన గుడ్డలూ, చింకితలూ, దట్టంగా పెరిగిన గెడ్డిం, చిక్కిపోయిన శరీరం, వేలుపిల్లై ఆకారం చెట్టియార్ని భయపెట్టింది. సెందామరై పోవడం వేలుపిల్లైని ఇంత కదిలించివేస్తుందని అతను ఊహించనైనా లేదు. సెందామరైమీద కోపం వచ్చింది.

“కృతఘ్నురాలు” అనుకున్నాడు.

“పిచ్చేత్తాలచింది యాడికి” అశ్వద్వందం వేలుపిల్లైని చూస్తూ అన్నాడు.

“పిచ్చేమరి, నిచ్చేపంలాటి వవనాళని తగిలేసేడు. ఈ ముండ
రోసం రేత్తరీ పగలూ ఒకే ఏడుతున్నాడు. సోదైం” అన్నాడు కొళండ
చేలు.

“ఎరియూరోకం. ఈరంతా గోలెడతన్నా దాని యినయం ఈడి
కాడికి రానేదు” అన్నాడు ఎన్నాసిముత్తు.

అప్పుడు, ఎన్నాసిముత్తు చెట్టా కమానంగా నొక్కి, “ముంపా
నెయి” అని అంటూ ఉన్నప్పుడు అన్నాడు గోపాల చెట్టియార్. అన్నాడు
అప్పుడు ముత్తు వేలాడు. చెట్టియార్ మది నిపెట్టాడు.

అప్పుడు అది అద్దినాడేలాటా పిదపిల్లై అప్పుడు అదాని
అప్పుడు అదాని అదాని అదాని అదాని అదాని అదాని అదాని అదాని
యార్కి వినబడేలా.

“నిజంగా పిల్లైని దద్దమ్మనిచేసి అడించిందీ ముండ” అనుకున్నాడు
చెట్టియార్.

చుట్టుపక్కల ఆవేశంలో అతను మువిగిపోయాడు.

“ఈ దొంగముండ చచ్చిపోయినందుకు అమాయకుడు ఇల్లూ,
ఒళ్ళూ గుల్లచేసుకుంటుంటే చూస్తూ ఊరుకోలేను. దాని సంగతి బయట
పెట్టేస్తాను” అనుకున్నాడు.

“మీరందరూ ఇంటికి పొడి, పిల్లైని నేను తీసుకొస్తాను”
అన్నాడు తక్కినవాళ్ళవైపు తిరిగి.

చెట్టియార్ని చూసి భోరున ఏడ్చేడు వేలుపిల్లై.

“పెద్దవాడివి నువ్వే ధైర్యంగా వుండకపోతే ఎలాగ” గుండెలమీద
ఒరిగిన వేలుపిల్లై ముసలివెండుకలు నిమురుతూ చెట్టియార్ అన్నాడు.

“అది లేకుండా నేను బతికేంలాభం ?” ఏడ్చాడు వేలుపిళ్లై.

“చా, ధైర్యంగా వుండాలి” అన్నాడు చెట్టియార్.

“నేవుడు నన్నుకూడా తీసుకుపోతే బాగుణ్ణు. ఒక్కజ్జీవేసి పోయాడు”

“అడదాని గురించి ఇంత బేల్లవైపోకూడదు పిళ్లై” అన్నాడు చెట్టియార్.

“అది అందరిలాటి ఆడదికాదు”

ముక్కు చీడుకున్నాడు వేలుపిళ్లై.

“పిళ్లై....” అన్నాడు చెట్టియార్.

“అది గొప్పది వున్నది. నీకు తెలుసా? అప్పుడు నీకున్న పిడుపు మానేసి ఆశ్చర్యంగా చూశాడు.

“వెధవలసిన అవసరంలేదు. తన గుణం తెలిస్తే....”

“చెటి? నువ్వుకూడా ఇలా మాట్లాడుతున్నావా ?” వేలుపిళ్లై అప్పుడు అడిగాడు. “కూర్చి వెధవల మాటలు నమ్ముతున్నావా ?”

“కాదు పిళ్లై, నిజంగా సెందామరై....”

“పోయిన నాలుగయిదు రోజుల్నుంచీ ఈ వెధవలంతా నాకు చెప్పొచ్చిందిదే. నీకుకూడా బోధించేరన్నమాట. దొంగవెధవలు, నీతి లేని వెధవలు”

వేలుపిళ్లై తుపుక్కున్న ఉమ్మి అన్నాడు.

“అది బతికుండగా ఒక్క వెధవకీ నోరెత్తడానికి గుండెల్లక పోయాయి. ఇప్పుడు వాగుతున్నారు, చూడలేని వెధవలు”

“పిళ్లై....” ఏదో అనబోయి ఊరుకున్నాడు చెట్టియార్.

“నీకేం సూరిపోసేలో నాకు తెలుసును. సెందామరై నానక్క

“నామ సంవత్సరం నామ సంవత్సరం నామ సంవత్సరం చెప్తే” వీరంగా అడిగాడు పేలుపిళ్లె.

“నామ సంవత్సరం”

తన ఆవాలు తన్నే ఆశ్చర్యపరిచింది.

“నామ సంవత్సరం నామ సంవత్సరం నామ సంవత్సరం చెప్తే” అన్నాడు పేలుపిళ్లె.

తన ఆవాలు తన్నే ఆశ్చర్యపరిచింది. తన ఆవాలు తన్నే ఆశ్చర్యపరిచింది. తన ఆవాలు తన్నే ఆశ్చర్యపరిచింది.

“నామ సంవత్సరం నామ సంవత్సరం నామ సంవత్సరం చెప్తే” అన్నాడు పేలుపిళ్లె.

“నిజమే” అన్నాడు చెట్టియార్.

తన ఆవాలు తన్నే ఆశ్చర్యపరిచింది. తన ఆవాలు తన్నే ఆశ్చర్యపరిచింది. తన ఆవాలు తన్నే ఆశ్చర్యపరిచింది.

“నామ సంవత్సరం నామ సంవత్సరం నామ సంవత్సరం చెప్తే” అన్నాడు పేలుపిళ్లె.

నిజంగా పేలుపిళ్లె పెరి కనిపించేటంత అమాయకుడా అన్న అనుమానం కలిగింది చెట్టియార్ కి. నెందామరై గురించి అను చెప్పి నులుకుకున్నది అతనికి తెలియదా? తెలియజెప్పడానికి అందరికీ ఎందుకు

? ఇప్పుడు
న కాంతి,
చేస్తుంది ?
వేలుపిశ్చ
పాల చెట్టి

వేలుపిశ్చ
* * *

774

Wob